

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 32309-09-22 ורד נ' משטרת ישראל

12 באוגוסט 2024

לפני כבוד השופט טל חבקין, סגן נשיאה

התובע:

ערן ורד
על ידי עו"ד בן זיידל

נגד

הנתבעת:

משטרת ישראל
על ידי מתמחה, מר אוריאל זהבי

פסק דין

לפניי תביעה לפיצוי על סך של 75,000 ש"ח שעילתה מעצר שווא בררני ופגיעה בפרטיות.

כתבי הטענות

כתב התביעה

1. בכתב התביעה, שהוגש לכתחילה בסדר דין מהיר, נטען כך: התובע מתאר את עצמו כצלם מקצועי אשר נוהג זה למעלה משני עשורים לתעד באופן עצמאי הפגנות, מחאות ומהלכים חברתיים אחרים, ובאופן קונקרטי אלימות משטרתית. ביום 3.7.2019 התקיימה הפגנת מחאה נגד אלימות משטרתית על רקע מותו של סלומון טקה, בן העדה האתיופית, שנורה למוות על ידי קצין משטרה. ההפגנה הייתה ברחוב מנחם בגין, סמוך לצמתי קפלן ועזריאלי בתל אביב. כוחות שיטור פעלו בה לשם שמירה על הסדר הציבורי. לגרסת התובע, הוא עמד על אי-תנועה, צילם את ההפגנה ולצדו היו צלמים מקצועיים נוספים. הוא הקפיד הקפדה יתרה שלא להפריע לפעילות השוטרים. לגרסתו, מפקד מרחב ירקון דאז, תת-נציב דניאל לוי ("לוי"), פקד על השוטרים לעצור דווקא אותו, מעצר שווא לכל דבר ועניין. המעצר היה אלים ומיותר, עד כדי התעללות פיזית ונקמנית, תוך הותרתו אזוק משך שעתיים בקירוב באזיקי ציר מכאיבים. תכלית המעצר, לגרסת התובע, הייתה להרתיע מפני תיעוד האלימות הקשה שהפעילו השוטרים על המפגינים שלא לצורך. התובע טוען כי דווקא הוא נעצר משום שהוא מוכר לסגל הבכיר של המשטרה בהיותו צלם עקשן החושף שוב ושוב את אלימות שלוחיה.

2. התובע מתאר את האירוע לפרטיו: מפגינים חסמו את הכביש. השוטרים הורו להם לחדול מכך וכרזו לעלות על המדרכה. התובע עלה על אי-התנועה, שעליו עמדו צלמים מקצועיים נוספים. הוא עשה זאת כדי שיוכל להמשיך בתיעוד האירוע בלא לחסום את הצומת ובלא להפריע לשוטרים. אף שמפגינים רבים נשכבו על הכביש וחסמו אותו אותה עת, החליט לוי לעצור דווקא אותו. לגרסת

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 32309-09-22 ורד נ' משטרת ישראל

התובע, לוי הצביע עליו, ושניות לאחר מכן שלושה שוטרים תפסו אותו באלימות קשה. מצלמתו ספגה מכה חזקה, חדלה לצלם, נפלה ונשברה. התובע נלקח בכוח אל מרכז הכביש, הופל, תוך שהשוטרים חונקים אותו. אחד מהם אמר לו שהוא עצור בחשד להפרת סדר והסתה – חשדות שלא נחקר בגינם. התובע טוען שלא התנגד למעצר, ושומר את לשוטים. אף על פי כן, לאחר שנאזק באזיקי ציר, הוא הובל מרחק של כ-150 מטרים לבניין קריית הממשלה, תוך שהשוטרים מכופפים את גבו, מושכים את זרועותיו האזוקות לצדדים ותופסים באוזנו – פעולות שהסבו לו כאבים עזים. עם הגעתו לקריית הממשלה, אזור ששימש "נקודת פינוי עצורים", הוא הושאר אזוק משך כשעה, ולאחר מכן הובל לתא מבודד בניידת איסוף עצורים (פוסטה). הוא המתין בניידת אזוק כשעה נוספת, משם הוסע לחקירה בתחנת גלילות. בחקירתו הוא ציין כי נפצע בעת המעצר, ביקש מהחוקרים לצלם את הפציעה, אך סורב. בסביבות חצות, לאחר למעלה מחמש שעות, הוא שוחרר בערבות צד ג', ושב לביתו שבתל אביב במונית. כשמונה חודשים לאחר המעצר "נזכר" רב-פקד (דאז) יניב וולוביץ (כיום סגן-ניצב המשמש בתפקיד מפקד משטרת חולון) ("וולוביץ"), שהיה נוכח באירוע, לכתוב מזכר שבו נכתב שהוא (וולוביץ) היה זה שהנחה לעצור את התובע. נגד התובע לא הוגש כתב אישום. התיק נסגר בעילת "חוסר ראיות מספיקות". ברישום הופיע חשד לתקיפת שוטר בעת מילוי תפקידו – עברה שהתובע לא נחשד ולא נחקר בעניינה.

3. בכתב התביעה, שנוסח על ידי התובע-עצמו לפני שנטל ייצוג, נטען שהחלטה להשתמש באזיקי ציר, שמכאיבים ביחס לאזיקי שרשרת, היא בלתי סבירה; טענות הנוגעות לצו חיפוש במצלמתו; לסיבת סגירת התיק; לחקירתו בתחנת גלילות דווקא ולא בתל אביב ועוד. בסופו של דבר הסיכומים התמקדו בשאלת חוקיות המעצר, בשאלה אם הופעל במסגרתו כוח בלתי סביר, אם הוא היה מעצר פרטני ובררני, ובחיפוש הבלתי חוקי.

כתב ההגנה

4. הנתבעת טוענת שמעצר התובע בוצע כדין, לאחר שהוא הפריע לסדר הציבורי במהלך ההפגנה. אותה עת עשרות מפגינים חסמו את צומת עזריאלי לכיוון צפון ומנעו מעבר של כלי רכב. המדובר בצומת מרכזי שחסימתו משפיעה רבות על אזור עמוס גם כן, והיה זה בשעות עומס תנועה. השוטרים כרוזו לעמוד על המדרכה המרכזית (סמוך לכניסה לקניון עזריאלי) ולאפשר את תנועת כלי הרכב, אך המפגינים והצלמים, ביניהם התובע, לא צייתו להוראות והוסיפו לחסום את הכביש. זמן סביר לאחר מכן החלו שוטרים לפנות את המפגינים שלא נשמעו להנחיות לכיוון המדרכה. במהלך פעולה זו נעצרו כמה מפגינים שהפרו את הסדר והתנגדו לפינוי. התובע, שנטל חלק בהפגנה, חסם גם הוא את הכביש ולא נשמע להוראות השוטרים. מדוח הפעולה של השוטר אלירן חדד, שהיה חלק מכוח המשטרה שנכח במקום, עולה כי קצין אמ"ן מרחב ירקון דאז, וולוביץ, הורה לו לעצור את התובע משום שלא נשמע להוראות הפיזור וחסם את התנועה כשהוא עומד יחד עם אחרים על אי-התנועה, כפי שארע בעניינם של מפגינים נוספים. בעקבות כך השוטר חדד, יחד עם שוטר נוסף, עצרו את התובע על ידי אזיקה מלפנים, תוך שימוש בכוח סביר. השוטר חדד הודיע לתובע שהוא עצור. לאחר ביצוע המעצר השוטר חדד הוביל את התובע לנקודת פינוי עצורים. במהלך הפינוי התובע המשיך להתנגד למעצר, ולכן השוטרים עשו שימוש בכוח סביר לשם פינויו. מנקודת הפינוי

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 32309-09-22 ורד נ' משטרת ישראל

התובע נלקח להמשך טיפול וחקירה. בכתב ההגנה נכתב שהוא נלקח לתחנת לב תל אביב – ירקון, ובסיום החקירה הוא שוחרר בערבות.

5. הנתבעת טוענת, באופן כללי, שהתובע נעצר כדין מאחר שהפריע לסדר, ושהופעל כלפיו כוח סביר. הטענה שלוי הורה על ביצוע המעצר הוכחה בכלליות. הנתבעת אישרה שוולוביץ הכין מזכר בעניין האירוע מספר חודשים אחריו. הדבר נעשה בעקבות בירור שנערך במשטרה על רקע תביעה אחרת שהגיש התובע בגין אותו אירוע (ת"ק 67149-01-20). תביעה זו נמחקה כדי לאפשר לתובע לברר את המחלוקת במסגרת הדיונית המתאימה (ולא בבית המשפט לתביעות קטנות).

כתב תשובה

6. התובע הגיש כתב תשובה שבו חזר על טענותיו, ובכלל זה שב וטען שהוא נחקר בתחנת גלילות ולא בתחנת לב תל אביב.

מתווה ההתדיינות וגדר המחלוקת

7. התביעה נוהלה לכתחילה בסדר דין מהיר. מסגרת החקירות הייתה יחסית קצרה משום שחלק ניכר מהאירועים תועד בסרטונים. הבירור התעכב מסיבות מוצדקות: פרק זמן שהוקדש למשא ומתן בניסיון לגבש הסכמות שייתרו את הצורך בהכרעה; וקושי אובייקטיבי של לוי, שלימים קודם לדרגת ניצב ומשרת כיום כמפקד מחוז חוף, להתייצב למתן עדות על רקע צורכי השעה ואתגריה הרבים של המשטרה בתקופה זו. לאחר עדותו ביקשו הצדדים לסכם בכתב במסגרת רחבה ובלוח זמנים מתאים, ומבוקשם ניתן להם. בשל כך הועברה התביעה, בהסכמה, לפסים של תביעה רגילה.

8. השאלה המרכזית שמונחת בבסיס התביעה היא אם מעצרו של התובע היה חוקי, וככל שהתשובה לכך שלילית – אם הוא היה מעצר רשלני במישור הנזיקי. כדי להשיב לשאלות אלו יש לבחון כמה שאלות משנה: אם הייתה נגד התובע עילת מעצר; אם המעצר היה מידתי; אם הופעל כלפי התובע כוח בלתי סביר; ואם ההחלטה לעצרו לקתה באכיפה בררנית. ככל שיימצא שהתשובה לאיזו מהשאלות הללו חיובית – יש לבחון אם התנהגות המשטרה בעת מעצרו של התובע עולה כדי עולה בנזיקין. אם יימצא שכן, יהיה מקום לקבוע את סכום הפיצוי.

9. סדר הדיון יהיה כדלקמן: בשלב ראשון אסקור את חומר הראיות שהוגש. בשלב הבא אבחן את שאלות המשנה האמורות לפי סדרן. בפתח כל שאלה אציג את התשתית הנורמטיבית הצריכה לעניין, ולאחריה איישם את הדין על העובדות שהוכחו. אדרש גם לטענות נוספות שהעלו הצדדים בסיכומיהם.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 32309-09-22 ורד נ' משטרת ישראל

סקירת חומר הראיות

10. הצדדים הביאו ראיות חפציות ועדויות לתמיכה בהן. אסקור את החומר שהוצג בחלוקה לסוגי ראיות ובאופן כרונולוגי.

11. **סרטונים ותצלומי סטילס:** התובע הציג סרטונים של האירוע מזוויות שונות. לצד הסרטונים הגולמיים הגיש התובע עותק ערוך של אחד מהם לצורך הדגשת חלקים ממנו, ובידוד רגעים רלוונטיים לשיטתו. מהסרטונים עולה כדלקמן:

א. סרטון שצילם התובע (לא ערוך, נספח 3 לכתב התביעה): אורך הסרטון 2:45 דקות. בסרטון נחזה שהתובע עומד על אי-תנועה (זווית הצילום מתחילת הסרטון היא מגובה), ובהמשך (2:42:00) רואים את שפת המדרכה, והתובע מצלם מאי-תנועה. מולו, על הכביש, יושבים מפגינים, ושוטרים במדים נמצאים לפני התובע ומפנים אותם בכוח. בדקה 2:16 אדם שנחזה להיות מפקד במדים מבקש מהנוכחים לעבור לצד השני של הכביש. בסוף הסרטון הצילום מפסיק בבת אחת. לטענת התובע, כפי שתפורט בהמשך, בשלב הזה הוא נעצר, המצלמה קיבלה מכה, נפלה ונשברה.

ב. סרטון שצילם התובע (ערוך): הסרטון הערוך מציג את השניות האחרונות של הסרטון הגולמי (הלא ערוך) משניה 2:22 עד 2:45, קרי: 23 שניות של "זמן אמת". ברם הסרטון הערוך כולל האטות שלא הופיעו בסרטון המקורי, כדי לסייע בהבחנה בפרטים, ולכן אורכו 59 שניות. הרזולוציה נמוכה, ובעין בלתי מקצועית יש קושי להבין מה בדיוק ארע. עם זאת, צפייה של פעמים מספר, תוך עצירות באמצע, מאפשרת לזהות את האירועים שיפורטו להלן. התובע סימן על גבי הסרטון הערוך ספרות ובדרך זו חילק אותו למקטעים. במקטע הראשון (שניה 5, סומן בספרה 1) רואים את לוי, המרכיב משקפי שמש, עם מבט לכיוון התובע, ונכתב: "תני"צ לוי מביט על התובע". במקטע השני (שניה 15), מסומנים לוי וולוביץ' בספרות 2 ו-3. במקטע השלישי (שניה 20, מסומן 4), נכתב: "לוי מצביע למעלה". אכן ניתן לזהות שידו של לוי מורמת. במקטע הרביעי (מסומן 5, שניה 29) כתוב: "לוי מצביע על התובע בפני וולוביץ'". בסוף התקריב ובהילוך איטי אכן רואים את ידו של לוי מכוונת לכיוון התובע (שניה 32). נספח 2 לכתב התביעה הוא תצלום סטילס ברור שתומך בטענה: רואים את ידו של לוי מצביעה לכיוון התובע. במקטע חמישי (שניה 36, מסומן בספרות 6 ו-7) כתוב: "וולוביץ' ולוי מסתכלים על התובע". במקטע השישי (מסומן 8, שניה 44) נכתב: "לוי מרים פעמיים את ידו". ואכן אפשר לראות, שוב, לשבריר שניה, שהיד מורמת. במקטע שביעי (מסומן 9, שניה 46) נכתב: "וולוביץ' מרים את ידו". את תנועת היד של וולוביץ' התקשיתי לזהות. במקטע השמיני (שניה 52, מסומן 10 ו-11) נכתב: "הבלשים מגיעים לעצור את התובע". התקשיתי לזהות את הבלשים. לאחר מכן הצילום מפסיק באחת.

ג. סרטון שצילם יגאל רמבם (נספח 13 לכתב התביעה): אורכו של הסרטון דקה ו-37 שניות. התובע מתועד לאחר שנעצר ונאזק (המעצר והאיזוק לא נראים), כשהוא מובל על ידי שלושה בלשים (בלבוש אזרחי) מצומת קפלן עד לבניין קריית המשלה. שני בלשים אוחזים בו, אחד מכל צד,

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 32309-09-22 ורד נ' משטרת ישראל

כשאחד מהם אוחז בחולצתו ובידו, והשני ביד. השלישי מחזיק את המצלמה. בשלב מסוים (שניה 23) התובע מתחיל לצעוק בקול גדול: "אחחח, למה לכופף", ורמבם (שמצלם) צועק לעבר השוטר: "תעזוב לו את האוזן". זוויית הצילום בסרטון זה אינה מאפשרת לראות אם האוזן אכן נתפסה. התובע צועק: "למה לכופף, למה, אני לא מתנגד". בהמשך הוא צועק: "אני לא יכול". רמבם צועק לשוטרים שהתובע עבר ניתוח ברגל לא מזמן, וגם התובע אומר זאת, וממשיך: "אני מנסה לזוז", והשוטרים מוליכים אותו במה שנחזה להיות אחיזה פיזית מכאיבה. זוויית הצילום מקשה לראות את ידיו של התובע, אשר טענתו בעניין זה היא שהשוטרים משכו את ידיו לצדדים באופן שהכאיב לו מאוד. לדבריו, אזיקי הציר ריתקו את הידיים ולא הותירו מרחב תזוזה, ומשיכת הידיים זו מזו, כפי שעשו השוטרים, הכאיבה שלא לצורך ולא הייתה דרושה משום שהתובע לא התנגד. הסרטון מסתיים כשהתובע מגיע למדרגות בניין קריית הממשלה.

ד. סרטון שצילמה שירלי נדב (נספח 11 לכתב התביעה): אורך הסרטון: 3 דקות. החל משניה 20 רואים את התובע כשהוא מרותק לרצפה, נאזק, וברך של בלש מונחת על צווארו בכוח לצורך ריתוקו. השוטרים מרימים אותו ומתחילים להובילו לכיוון קריית הממשלה, אוחזים בו אחד בכל צד בכוח, והוא אומר: "אני בא אבל..." (שניה 33). החל מ-20:1 הסרטון חופף לזה של רמבם, אך ההזווית והצילום פחות טובים. תוך כדי הסרטון רואים שאחד השוטרים אוחז באוזנו של התובע, וכן רואים טוב יותר מאשר בסרטון של רמבם את משיכת הידיים לצדדים.

ה. סרטון שצילם חיים שוורצנברג (נספח 14 לכתב התביעה): בסרטון זה (החל מדקה 22:1) מתועד המעצר של התובע. שני שוטרים מרתקים אותו לרצפה בכוח, וולווביץ מנחה אותם (פעמיים) לשים עליו אזיקים, ואומר לו שהוא עצור בגין הפרת הסדר והסתה. התובע אינו מתנגד.

12. ראיות בדבר היכרות קודמת של המשטרה עם התובע ופעילותו בעניינה: התובע צירף לכתב התביעה "נספח" בן 20 מוצגים (43 עמודים) ו-5 מקטעי וידאו שעניינם תיעוד בדבר "מערכת היחסים" שלו עם המשטרה. הנספח כולל כתבות שבהן הוא מתואר כמי שמתעד אלימות משטרתית באמצעות מצלמתו; קטעים מפרוטוקולים של ישיבות ועדת הפנים של הכנסת שדנה באלימות משטרתית ושהתובע השתתף בהן; סרטונים שצילם התובע המתעדים פעילות משטרתית ועוד. בפתח הנספח מפורטת "ההיסטוריה" של התובע עם המשטרה החל משנת 2006 ועד 2019. לא מצאתי צורך לפרט מעבר לאמור, אך מהחומר עולה שהתובע אכן נוהג לבקר את המשטרה ולתעד את פעולותיה במצלמתו, ובשל כך אין חולק שהוא היה מוכר ללוי ולוולוביץ. אחד האירועים, שכן ראוי להזכירו, הוא שהתובע נכח וצילם את לוי בטקס פתיחת תחנת משטרת יפו המחודשת בשנת 2016, וגם שם, טוען התובע, לוי הצביע עליו כמי שמוכר לו.

13. תיעוד משטרתית של האירועים מושא התביעה: הוגשו דוח פעולה אחד, שני מזכרים, דוח מעצר (שיפורט בהמשך), והודעת התובע במשטרה, כדלקמן:

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 32309-09-22 ורד נ' משטרת ישראל

א. דוח פעולה שערך רס"ל אלירן חדד (נספח 20 למוצגי התביעה): בדוח הפעולה, שנערך לפי הכתוב בו סמוך לאחר האירוע (ביום 3.7.2019 בשעה 19:00), נכתב שבשעה 18:20, בנוכחות דודו רחמים ומוטי פחימה, "התבקשתי ע"י קצין אמן מרחב ירקון לעצור אדם שמפריע לתנועה ועומד במרכז צומת עזריאלי. הנ"ל התנגד למעצר ולשיתוף פעולה עם השוטרים במקום גם לאחר שהתבקש לזוז מהצומת הנ"ל המשיך להתנגד. הורדתי אותו לרצפה והודעתי לו שהוא עצור בגין הפרעה לסדר הציבורי. אזקתי אותו מקדימה והרמתי אותו מהרצפה וביחד עם שותפיי הובלתי אותו לקריית הממשלה". בהמשך נכתב: "בזמן שהותנו בקריית הממשלה הנ"ל המשיך להתנגד ולהתלהם".

ב. דף תשאול לשוטר שעצר מפס"ד (נספח ג לתביעה הקטנה שהתובע הגיש, צורף לקובץ מוצגי התביעה): דומה בתוכנו לדוח הפעולה שכתב חדד לעיל. חדד ציין בו: "ראיתי שהוא מתנגד לשוטרים". בתיאור התנגדות החשוד בעת המעצר נכתב: "התנגד והפעיל את משקל גופו כדי למנוע מאיתנו להוביל אותו ולבצע מעצר".

ג. חקירת התובע במשטרה (מיום 3.7.2019 בשעה 21:28, נספח 1 לכתב התביעה): התובע נשאל בחקירה מה היה בהפגנה, והשיב שהגיע אליה כדי לצלם. ברגע שהודיעו עם מגאפון שיש לפזר את ההפגנה, הוא נעמד על המדרכה הפנימית של הכביש, במקביל לצלמי עיתונות נוספים שעמדו שם, וצילם את המתרחש ביחד איתם. בשלב מסוים קצין הצביע עליו, ונתן הוראה לעצור אותו. זאת על אף שכל מה שעשה היה לעמוד במקום ולצלם. התובע אמר שהתנפלו עליו בצורה מאוד אלימה שוטרים, הוא הושיט את היד ואמר: "אין בעיה, תאזקו אותי", ואז הם חטפו לו את המצלמה מהיד, אבל הם החליטו שהוא צריך לחטוף מכות. הם חטפו לו את המצלמה, ולמרות חוסר ההתנגדות האקטיבי שהוא הפגין, הם התנהגו כלפיו באלימות קשה: גררו אותו עם האזיקים באופן מאוד כואב ממקום ההפגנה ועד בניין הממשלה, כשהוא בכאבי תופת, כאילו הוא מתנגד, והם כילו עליו את זעמם. הוא נשאל אם עמד על הכביש, והשיב שעמד על אי-התנועה יחד עם צלמים נוספים, ולא הפריע לתנועה. התובע נשאל למה הוא לא עזב את המקום, והשיב: "אני לא התבקשתי אישית, ובכל מקרה, לא הפרעתי לתנועה". הוא אמר שבא לצלם, ושלא ייתכן שיעצרו אדם שכל מה שהוא עשה זה לצלם ללא הפרעה, בזמן שהכביש חסום על ידי מפגינים. התובע אישר ששמע הוראת פיזור, ונשאל מדוע הוא לא עזב את אי-התנועה, שאינו מקום להולכי רגל. התובע השיב כי במצב שהכביש חסום, ומתרחשת פעילות שמבחינתו היא חדשותית, לעמוד מהצד במקום שבמצב הנוכחי לא מפריע לאף אחד ולתעד את המתרחש, במקרה הזה המעצרים אלימים, "יש מספיק עבודה למשטרה מאשר להיטפל למי שכל מעשיו היו צילום". החוקר הטיח בתובע שכאשר השוטרים ביקשו ממנו לזוז, הוא התנגד להם. התובע השיב שהוא המשיך לצלם, לא התנגד. לא ביקשו ממנו אישית לעזוב את המקום, הוא לא היה חלק מהמפגינים, אלא אדם שמתעד. הוא לא היה אקטיבי. התובע אמר שתכליתו של המעצר היא למנוע משכמותו לבוא ולתעד בצורה שקטה אלימות משטרתית, וזה "מעצר הרתעתי, פוליטי ופשיסטי". התובע נשאל מדוע לא הלך עם השוטרים כשניסו להזיז אותו, והשיב: "אני אסביר לך עוד פעם, אני אדם גבוה ובולט בשטח. הקצין הבכיר מצביע עלי, לא הספקתי להגיד כלום. התנפלו עלי שלושה ארבעה שוטרים [...]. אני צעקתי להם אין

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 32309-09-22 ורד נ' משטרת ישראל

בעיה, שימו לי אזיקים, אבל הם שוברים אותי, מנסים להפיל לקפל אותי, למה? לא התנגדתי זה שקר מוחלט. למה האזיקה הזאת? זאת ענישה. אני עברתי חוויה שבנאדם נורמלי לא ירצה לחוות אותה. אני אבוא עוד פעם ועוד פעם כי אני לא אדם ששוברים אותו, אבל אחרים יישברו".

ד. מזכר שערך רפ"ק יניב וולוביץ ביום 4.3.2020 (נספח 8 לכתב התביעה): במזכר נכתב: "בהמשך לדוח הפעולה על שם אלירן חדד מתאריך 03.07.19. וזאת בעקבות הפגנה שהתקיימה במנחם בגין צמוד לבנייני עזריאלי בת"א. במהלך ההפגנה הנחתי את השוטר אלירן חדד לעצור את ערן ורד וזאת מאחר שהנ"ל שפרטיו [...] עמד על הכביש מנע מרכבים להמשיך בדרכם ובכך הפר את הסדר".

ה. דוח צפייה מיום 30.4.2020 שערך רס"ב אלעזר פובודובסקי (נספח 5 למוצגי התביעה): במזכר נכתב שצפייה בסרטוני מז"פ (הסרטון שצורף כנספח 15 למוצגי התביעה) העלתה כדלקמן:

סמוך לדקה 07:09 איתרתי אדם שלבש חולצה אפורה, קירח, מחזיק מצלמת וידאו שחורה בידו, ככל הנראה מדובר בערן ורד. הנ"ל נראה מתעד במספר הזדמנויות פעילות משטרתית במקום, עומד על רחוב מנחם בגין, צפונית ובצמוד לעזריאלי, כאשר הוא עומד על מדרכה בצד המערבי של הכביש לכיוון דרום, יחד עם עוד מספר רב של אנשים, שחלקם אוחזים במצלמה ומתעדים את המתרחש (ככל הנראה עיתונאים). במהלך ביצוע מעצרים כנגד חלק מהמפגינים, נראה התקהלות של מספר שוטרים שככל הנראה מבצעים מעצר. בין השוטרים הצלחתי לזהות את קצין אמ"ן מרחב ירקון יניב וולוביץ, את השוטר מוטי סמדג'יה ועוד מספר שוטרים שאני לא מכיר. השוטרים מבצעים מאסר על אדם שלבש חולצה אפורה הדומה לזו שלבש ערן ורד. נראה כי החשוד שוכב על הכביד והשוטרים מסביבו וככל הנראה מבצעים מעצר. לא הצלחתי לזהות את פניו של ערן ורד. מיד לאחר מכן הפנה השוטר המתעד את המצלמה למקום אחר ולכן לא הבחנתי בזהות העצור.

צילום סטילס, נספח 6 לכתב התביעה, תומך בטענה שהתובע צילם מהמדרכה, ולא מהכביש.

14. עדי התביעה: מטעם התובע העידו מר יגאל רמבם, שצילם חלק מההתרחשות, מר זיו קינן, ששחרר את התובע בערבות בתחנת גלילות, והתובע עצמו. אסקור את העדויות לפי סדרן:

א. התובע: בחקירתו הראשית חזר התובע על גרסתו שבכתב התביעה (עמ' 10 ואילך), קרי: הוא הגיע לאזור, תיעד את ההפגנה, וכשכרזו לפנות, הוא נעמד על אי-התנועה עם שורת צלמים אחרים. בשלב כלשהו לוי הופיע בפריים שלו, והסתכל עליו במבט בוחן, למרות משקפי השמש. כשנשאל אם הוא מכיר אותו, התובע השיב שבדיעבד הוא הבין שזה לוי. הוא לא זיהה אותו עם משקפי השמש, אך כן מכיר את פרצופו. היה ברור שהוא הקצין הבכיר בשטח. התובע העיד שיש לו

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 32309-09-22 ורד נ' משטרת ישראל

היכרות קודמת עם לוי: התובע צילם הפגנה במשטרת יפו, ולוי היה נוכח בה. התובע ממשיך: הוא ראה שלוי הצביע עליו, מסביב מהומה – אנשים שוכבים על הכביש והמשטרה מנסה לפנותם בכוח – וולוביץ, שהיה שם, גם הצביע, ואז המצלמה של התובע קיבלה מכה וכבתה (עמ' 11-12). תוך כדי העדות הוצג הסרטון שהתובע צילם, ובית המשפט (ושאר הנוכחים) עקבו אחריו (עמ' 12-20 לפרוטוקול). התובע חידד שמי שביצע את המעצרים של המפגינים בשטח היו השוטרים (לובשי מדים), אך אותו עצרו בלשים "על אזרחי" (עמ' 14-15). לאחר מכן הוצג הסרטון שתיעד את הובלת התובע על ידי הבלשים עד קריית הממשלה (עמ' 17 ואילך). התובע העיד שהובלתו הייתה "סיוט שעד היום אני זוכר אותו בכאבי תופת, הם פשוט משכו לי את הידיים לצדדים, כופפו לי את הגב, ומרוב הלחץ, כאבי התופת שחטפתי בשרירים ושום דבר, הם מכופפים אותי, מושכים לי את הידיים לצדדים ואני כבר, אני פשוט מרים את הרגליים מרוב, ואין לי מה לעשות, אני חייב להיזז איזה שריר בעצמי. זה היה כאבי תופת" (עמ' 18, שו' 21-25). התובע העיד שהיה אזוק בפוסטה משך שעה וחצי, ושאת הגרסה שמסר בעדותו הוא מסר בחקירה בזמן אמת.

בחקירה הנגדית אישר התובע שכרוז לעבור לצד השני ולעמוד על המדרכה, ונשאל מדוע לא עזב. התובע חזר על גרסתו שבחקירה: הוא צילם, לא הפריע, לא חסם את הכביש, ולא פנו אליו אישית וביקשו שיעבור. עמדתו הייתה שהוא לא הפריע, לפחות לא יותר מצלמים אחרים, ורק אותו עצרו מעצר אליים במיוחד.

ב. יגאל רמבם: רמבם צילם את האירוע. הוא העיד בחקירה ראשית שהוא מכיר את לוי ואת וולוביץ מהעבר משום שנעצר על ידם עשרות פעמים, ולוי אף "שלח אותו למיון". הוא לא זכר אם התובע והוא עמדו על הכביש או על המדרכה. תחילה הוא העיד שראה שלוי הצביע על התובע ואז הוא נעצר. כשנשאל אם ראה זאת בעיניו, השיב שהוא מתקשה לשחזר לנוכח חלופי הזמן (פ/31.5.2024, עמ' 4-5). רמבם העיד שכשהובילו את התובע אזקו לו את הידיים מאחורי הגב, ועיקמו אותו. בדיעבד ידוע שזו טעות, שכן אין חולק שהתובע נאזק מקדימה (ראו עמ' 6). עם זאת איני סבור שיש לייחס משקל רב לטעות זו, שכן הסרטונים מדברים בעד עצמם, ועדותו של רמבם הייתה דרושה בעיקר לשם הגשת הסרטון שצילם.

ג. זין קינן: קינן העיד ששחרר את התובע בערבות בתחנת גלילות. בעקבות עדותו העובדה שהתובע נחקר בתחנת גלילות אינה שנויה במחלוקת.

15. עדי ההגנה: מטעם ההגנה העידו השוטרים אלירן חדד ודודו רחמים, שביצעו את המעצר; וולוביץ, שלטענת הנתבעת הורה עליו; ולוי, שלטענת התובע הורה על המעצר. אסקור את העדויות לפי סדרן:

א. השוטר אלירן חדד: חדד היה בלש אזרחי בעת ההפגנה, ותפקידו היה לשמור על הסדר הציבורי ולבצע מעצרים במידת הצורך (פ/31.5.2024, עמ' 37). הוא לא הכיר את התובע לפני המעצר,

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 32309-09-22 ורד נ' משטרת ישראל

ולא זכר יותר מדי מהאירוע, רק מה שנכתב בדוח הפעולה (שם). וולוביץ ביקש ממנו לעצור את התובע, והוא ביצע (עמ' 28, שו' 21-24). מאחר שקיבל הוראה מהמפקד, הוא לא שאל שאלות (שם, שו' 25-28). הוא עצר את התובע כי התבקש (עמ' 29, שו' 10; עמ' 34, שו' 15-18). חדד העיד כי איזוק הוא חלק אינטגרלי מהמעצר, כדי שהאירוע לא יתפתח וכדי לאבטח את העצור (עמ' 29). חדד נשאל על העברת התובע, ובאופן קונקרטי על משיכת הידיים לצדדים שגרמה לתובע כאב, והשיב כך (עמ' 30, שו' 23-31):

ברגע שכן אדם מתנגד לי למעצר או מתנגד לצורך העניין להתלוות אליי מנקודה איקס לנקודה וואי, אני חייב לגרור אותו, אין לי אפשרות אחרת. אני גררתי אותו כמו שאני יודע לגרור בן אדם וכמו שכל בן אדם [...] אחר, כאילו מכוח סמכות. בן אדם עצור, צריך להגיע מנקודה איקס לנקודה וואי כדי למנוע את הפרעת הסדר הציבורי, אם אני צריך לגרור אותו והוא תוך כדי כואב לו היד, אני מצטער, כן? אני מצטער שכואב לו היד אבל זה מה שהתבקשתי לעשות וזה מה שאני צריך לעשות על מנת להעביר אותו מנקודה איקס לנקודה וואי. כמובן שברגע שהוא מגיע לנקודה שבה המצב רגוע, הוא יושב במידת האפשר אז מן הסתם אני מקל על הכאב שלו.

ב. השוטר דודו רחמים: השוטר רחמים העיד שעצר את התובע על סמך הוראה של רפ"ק וולוביץ (עמ' 36). הוא לא זכר מעבר לכך.

ג. רפ"ק (דאז) יניב וולוביץ: וולוביץ העיד שהכיר את התובע, בשם ובפנים (עמ' 41). תפקידו בהפגנה היה להציף את החשודים בהפרת הסדר כחלק מהפיקוד של המרחב. מבחינת המדיניות, הפעילות היא מדורגת: בתחילה כורזים להתפנות, מנסים להשיב את הסדר ללא עיכובים ומעצרים, ואם אין ברירה – עוצרים. באותה הפגנה היו כמה מעצרים, התובע נעצר, ולאחר מכן הצירים נפתחו וההפרעה נפסקה. וולוביץ אישר שהחלטה אם לבצע מעצרים היא של מפקד האירוע. וולוביץ העיד שיש הפגנות שכוללות הפרעות שהמדיניות של המשטרה היא להכיל אותן, ויש כאלו שלא. הדברים דינמיים מאוד. המטרה היא להחזיר את החיים למסלולם ולהימנע משימוש בכוח ככל האפשר.

בחקירה הנגדית אישר וולוביץ שהוא לא זוכר ששוטרי מג"ב ביצעו את רוב המעצרים בהפגנה, ומי הורה על ביצועם (עמ' 44). כשנשאל מה הייתה עילת המעצר של התובע, השיב: "עמד על הכביש והפר את הסדר" (עמ' 45, שו' 4); והוסיף: "מה שאני זוכר מאותו יום, אם הוא לא היה עומד על הכביש הוא לא היה נעצר". והוסיף: "ולא מפר את הסדר" (עמ' 45). וולוביץ נשאל אם עדיין יסבור שהמעצר היה תקין גם אם יוכח לו שהתובע לא עמד על הכביש, והשיב: "אני לא אגיד שהמעצר תקין או לא תקין, אני אומר שעצם זה שהוא נעצר הוא הפר את הסדר". הוא לא זכר כמה צלמים נוספים נעצרו באותו יום, אך זכר קונקרטי שנתן הנחיה לבלשים שלו לבצע את המעצר (שם, שו' 21). וולוביץ הכחיש שניצב לוי הורה על המעצר, וציין: "ההנחיה הייתה שלי ורק שלי" (שו' 23). התובע הראה לו וולוביץ את הסרטון הערוך (עמ' עמ' 45-50), והטיח בו שלוי נתן את

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 32309-09-22 ורד נ' משטרת ישראל

ההוראה. וולוביץ לא אישר שקיבל הוראה מלוי, וטען שלוי שוחח עם מפקד כוח אחר. הוא נשאל מדוע הוא (וולוביץ) לא מילא את דוח המעצר, והשיב שאין צורך. הוא נמצא במאות הפגנות, מורה לעצור כשצריך כמפקד כוח, ומי שמבצע את המעצר בפועל הוא זה שממלא את הדוח (עמ' 50). וולוביץ אישר שהוא מנחה לעצור, הבלשים עוצרים על פי הנחייתו, וממלאים דוח בדיעבד (עמ' 51-50). הוא העיד שלא ביקש לאזוק את התובע מהתחלה, אלא רק משום שהתנגד למעצר (עמ' 52, שו' 5). וולוביץ העיד שאין קשר בין ההיכרות שלו עם התובע לבין מעצרו בשטח. הסיבה היחידה שהוא נעצר היא כי הפריע לסדר הציבורי (שם, שו' 30). כשנשאל איך התובע הסית, השיב שהוא לא זוכר את הדקויות (עמ' 53).

וולוביץ עומת עם הקושי הלכאורי הטמון בכך שהוא (המפקד בשטח) נתן את הוראת המעצר, הבלשים ביצעו אותו בלא שראו שבוצעה עברה, אך אין תיעוד מזמן אמת של מי שראה את העברה עצמה. וולוביץ השיב (עמ' 55, שו' 1-15):

קודם כל [ג]בי רישום דוח פעולה ולגבי מעצרים, כבודו צריך להבין שיש שוני מבחינתנו כמשטרה אם זה אירוע של הפגנה או מעצר של חשוד בפלילים, בסדר? בהפגנה יש לא מעט מעצרים. המטרה שלנו כמו שאמרתי מלכתחילה זה להשיב את הסדר על כנו. לעיתים אנחנו נוקטים באקט שמבחינתנו זה האקט האחרון שזה המעצרים או העיכובים על מנת להחזיר את מה שנקרא, לפנות את הציר ולהחזיר את הצירים הראשיים לרשות הציבור מה שנקרא. עכשיו אני יכול להגיד גם לכבודו שגם בהפגנות של היום יש לא מעט מעצרים שאנחנו מבצעים מעצרים ומשחררים אותם בשטח והם לא מגיעים בכלל לתחנה, כן? אבל עצם המעצר זה להרחיק את אותו מפר סדר ואת אותו מתפרע מהציר על מנת שיזוז. ואני יכול להגיד שלא מעט אנחנו מעלים אנשים גם לזינזנות היום במעצרים ולאחר מכן אנחנו משחררים אותם בדוח של עוצר ונעצר ומשחררים. לגבי ספציפית למה נעצר התובע, אין פה שום דבר אישי כנגד התובע, גם בגלל ההיכרות שלי איתו לפני, כן? אני יכול להגיד לך שנעצרו עוד מספר אנשים, אני לא זוכר את הכמות של האנשים שנעצרו, למה הוא ספציפית ולא אחרים? אין לי תשובה לזה.

ד. תנ"ץ (דאז) דניאל לוי: לוי העיד בנחרצות רבה, גם לאחר שהוצג לו הסרטון הערוך, שהוא לא נתן הוראה לעצור את התובע. הוא הכחיש שהצביע עליו (פ/17.4.2024, עמ' 3, שו' 32-33), וגרס שיש לקבל את גרסתו של וולוביץ ללא עוררין (עמ' 12, שו' 7-14; ראו גם עמ' 14, שו' 1-16).

דיון בשאלות שבמחלוקת

האם התנהגות התובע הקימה עילת מעצר?

16. סעיף 23 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996 מקנה לשוטרי סמכות לעצור אדם בלא צו של בית משפט בהתקיים התנאים המנויים בו. התנאים הרלוונטיים לענייננו הם חשד סביר לקיומה של עברה (סעיף 23(א) רישה); על העברה להיות בת מעצר (עברה מסוג עוון או פשע, לא חטא) (סעיף 23(א)(7) לחוק); מתקיים יסוד סביר לחשש שהחשוד יסכן את

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 32309-09-22 ורד נ' משטרת ישראל

בטחונו של אדם, את בטחון הציבור או את בטחון המדינה (דרישת המסוכנות) (סעיף 23(א)(4) לחוק) (ת"א (שלום י-ם) 21434/08 **בן גביר נ' מדינת ישראל**, פסקות 50-51 (10.2.2012)).

17. בחינת תנאים אלה בעניינו של התובע מוליכה למסקנה שלא הייתה עילה לעצור אותו משום שלא התקיים בו תנאי המסוכנות. ואנמק:

18. בדוח המעצר (נספח 4 לנספחי התביעה) נכתב שעילת המעצר הייתה שהחשוד עבר בפני השוטר עברה (שלא מולאה, סעיף 2 לדוח) ושהוא עלול לסכן אדם ואת ביטחון הציבור; יש יסוד סביר לחשד שהחשוד יסכן את בטחונו של אדם ואת בטחון הציבור מפאת "הפרת הסדר הציבורי", ושהתובע לא ציית להוראות השוטר על פי סמכויות העיכוב. בשדה "נסיבות המקרה" (סעיף 3 לדו"ח) נכתב: "התנגד לזוז מהצומת ולהשמע להוראות השוטרים". בדיעבד טוענת הנתבעת שהתובע נחשד בביצוע עברה של התקהלות אסורה, עברה לפי סעיף 151 לחוק העונשין, התשל"ז-1977. העונש על עברה זו הוא עד שנת מאסר, ולכן מדובר בעברה מסוג עוון שהיא בת מעצר.

19. אני מוכן להניח, לצורך הדיון בלבד ומבלי להכריע בדבר, ששהותו של התובע על אי-התנועה במהלך ההפגנה, לאחר כריזה לעבור לצד השני של הכביש ולעלות על המדרכה, ותוך כדי שמפגינים אחרים חוסמים את הכביש, מקימה חשד סביר לקיומה של עברת התקהלות בלתי חוקית לפי סעיף 151 לחוק העונשין, וזאת בשים לב לרף הראייתי הנמוך שהתביעה נדרשת לעמוד בו בשלב זה (חשד סביר). אף תחת הנחה זו, שרחוקה מלהיות ברורה מאליה בנסיבות (לדיון במאפייני העברה ראו ת"פ (שלום ת"א) 1404/09 **מדינת ישראל נ' אבני** (15.12.2011); השו"ל לעניין **בן גביר**, בפסקות 48-37; כן ראו הנחיית היועץ המשפטי לממשלה 3.1200 "חירות ההפגנה", פסקה 22 (נוסח אחרון מיום 5.1.2022). לעניין נוסח ההנחיה שהיה בתוקף בעניינו ראו הדיון בעניין **בן גביר**, (שם), אני מוצא שמעצרו של התובע היה בלתי חוקי משום שלא התקיים בו יסוד המסוכנות.

20. מחומר הראיות עולה שהתובע עמד על אי-התנועה וצילם את השוטרים מפנים בכוח את המפגינים שהיו על הכביש וחסמו את התנועה. בדקה 06:20 לסרטון שצילם התובע נשמע שוטר מבקש מהנוכחים לעבור לצד השני של הכביש. כשלושים שניות לאחר מכן התובע נעצר בכוח על ידי שלושה בלשים. לא הוכח שהתובע עמד על הכביש כשנעצר ושהפריע לתנועה. הראיות תומכות בגרסתו שעמד על אי-התנועה, ובהן הסרטון שצילם בעצמו והסרטון של מז"פ. מבין שלושה בלשים שעצרו אותו רק אחד (חדד) ערך דוח פעולה בזמן אמת, ואישר בחקירתו שעצר את התובע רק משום שקיבל הוראה מהקצין הממונה עליו, וולוביץ. הבלשים לא ראו שהתובע ביצע דבר מה נוסף מעבר לעמידה על אי-התנועה וצילום. וולוביץ עצמו, שהורה לעצור את התובע, לא ערך תיעוד בזמן אמת של התנהגות התובע ושל עילת המעצר. הוא ערך מזכר כשמונה חודשים לאחר האירוע. בעדותו לא זכר וולוביץ מה התובע עשה שהקים עילה למעצרו.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 32309-09-22 ורד נ' משטרת ישראל

21. דרך המלך לתיעוד התנהגות המקימה עילת מעצר, שתשמש תשתית ראייתית בבוא העת, לרבות במקרה שעצם הצדקת המעצר או הצורך להאריכו יעמדו לביקורת של בית המשפט, היא עריכת דוח פעולה בזמן אמת או סמוך לאחריו. לדוח הפעולה יש משקל ראייתי הולם רק אם מי שערך אותו תפס את ההתנהגות בחושיו ויכול להעיד עליה. אחרת האמור בדוח הפעולה הוא בבחינת עדות מפי השמיעה שמשקלה הראייתי נמוך, ואם הובעה התנגדות לקבילותה – ככלל היא גם אינה קבילה. משקלו הראייתי של דוח פעולה שערך שוטר שלא נחשף לפעילות שתוארה בו הוא ככלל נמוך ביותר. כזה הוא דוח הפעולה של חדד כראיה להוכחת התנהגות התובע שהקימה עילה למעצרו: חדד לא ראה בעצמו מה עשה התובע שהקים עילת מעצר מלכתחילה, ודוח הפעולה לא יכול להוכיח התנהגות שחדד לא תפס בחושיו. מקום שוולוביץ ראה את התנהגות התובע והחליט לעצרו על פיה, לא היה מנוס מכך שהוא עצמו יערוך דוח פעולה בזמן אמת. למזכר שערך שמונה חודשים לאחר האירוע – ושעצם עריכתו במועד זה מעוררת תהיות – אין משקל ראייתי שעה שוולוביץ עצמו לא זכר מה התובע עשה, מה גם שהוכח שמה שנכתב בו – שהתובע עמד על הכביש – לא היה נכון.

22. לו וולוביץ היה עורך דוח פעולה סמוך לאירוע, היה בא לעזרתו הכלל הראייתי בדבר "הקפאת הזכירה שבעבר". כלל זה מקנה משקל לתיעוד שבוצע בזמן אמת, וזאת כשבעת עדות בבית המשפט שניתנת זמן רב לאחר האירועים, הזיכרון מיטשטש (לדיון בכלל ראו והשוו: ע"פ 7955/10 חאלדי נ' מדינת ישראל, פסקה 16 להחלטת השופט גיבוראן (8.8.2011); רע"פ 9298/11 כהן נ' מדינת ישראל, פסקה ח' להחלטת השופט רובינשטיין (20.12.2011); יניב ואקי דיני ראיות כרך א 492-491 (2020)). כלל זה אינו מסייע כאשר מי שתיעד את הדברים ערך את התיעוד זמן רב לאחר האירוע ואינו זוכר אותו בזמן התיעוד, או כשמי שערך דוח פעולה סמוך לאירוע עשה כן על סמך הוראה שקיבל מאחר, בלא שיש לו ידיעה אישית על מה שאירע בפועל.

23. אין לקבל את עדותו של וולוביץ שלפיה "עצם זה שהוא [התובע] נעצר הוא הפר את הסדר". דברים אלה הם הנחת המבוקש והיפוך היוצרות. על דוח הפעולה לפרט את סיבת המעצר המצדיקה לפגוע בחירותו של אדם ולהפעיל כלפיו כוח. כאמור, סיבת המעצר שפורטה במזכר של וולוביץ – עמידה על הכביש והפרעה לתנועה – הוכחה כלא נכונה.

24. הנה כי כן, מחומר הראיות עולה שהתובע עמד על אי-התנועה וצילם את פעולות המשטרה משך כשלושים שניות לאחר הכריזה לעבור לצד השני של הכביש. אין בעמידה על אי-תנועה וצילום של פעולות המשטרה כדי לגבש סיכון לסדר הציבורי או לשלמו של אדם, וזאת אף אם הצילום נעשה בעיצומה של הפגנה סוערת וכשמעצרים מבוצעים מסביב. המסוכנות – תנאי-בלעדיו-אין לאמצעי קיצוני ופוגעני של מעצר אדם (בהיעדר טענה שמתקיימת עילת מעצר אחרת כגון חשד לשיבוש או צרכי חקירה) – חייבת להתקיים ביחס לכל חשוד בנפרד, ובגין התנהגותו הפרטנית. מקום שהתובע לא עוכב וסירובו לשתף פעולה התבטא בכך שנותר לצלם, אין בידי לקבוע שבוסס חשד סביר שנשקפה ממנו מסוכנות להפרעה לשלום הציבור המקימה עילת מעצר. נזכיר כי בניגוד

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 32309-09-22 ורד נ' משטרת ישראל

למפגינים אחרים, התובע לא הפריע לתנועה או חסם את הכביש. עצם עמידתו על אי-התנועה וצילום המתרחש לא סיכנה אותו או את הסדר הציבורי.

25. סיכום ביניים: מעצרו של התובע בוצע בלא שהתקיים בו יסוד המסוכנות, שהוא תנאי מצטבר ומחויב למעצרו של אדם על ידי שוטר.

מידתיות המעצר: האם אפשר היה להסתפק בעיכוב והאם נעשה ניסיון לעכב את התובע חלף מעצרו?

26. סעיף 23(ג) לחוק המעצרים קובע: "לא ייעצר אדם לפי סעיף זה אם ניתן להסתפק בעיכוב". כלומר, אין מקום לעצור אדם אם אפשר לנקוט אמצעי מידתי יותר ופחות פוגעני – עיכוב – כדי להשיג את אותה תכלית (להבדל בין עיכוב למעצר ראו המ' 44/72 שמשי נ' מדינת ישראל, פ"ד כו (1) 654 (1972); רע"פ 3829/15 קסאי נ' מדינת ישראל, פסקה 20 (20.12.2018); ת"ק (תביעת קטנות ת"א) 27841-11-21 מלמד נ' בן-דב ג'וליאן, פסקות 25-35 (19.4.2022)).

27. יישום סעיף זה בעניינינו מוביל למסקנה שמעצרו של התובע לא היה מידתי במובן זה שלא נעשה ניסיון לגרום לו להתפנות בלא להפעיל כוח, ולחלופין לעכבו. משמעות הדבר שתנאי סעיף 23(ג) לחוק המעצרים לא קיים. התובע נעצר "ישר", בעקבות הוראה שוולוביץ נתן לבלשים, תוך שימוש בכוח. הדבר נעשה תוך כדי שהתובע עמד וצילם על אי התנועה. מצלמתו ספגה חבטה כתוצאה מהמעצר, וחדלה לצלם באחת. השוטר חדד העיד שקיבל הוראה לעצור את התובע וביצע אותה. הוא לא טען שניסה לעכב את התובע קודם לכן – אמצעי מידתי יותר ופוגעני פחות ממעצר, ושאפשר היה להסתפק בו בנסיבות.

האם הופעל על התובע כוח בלתי סביר בעת ביצוע המעצר?

28. סעיף 10 לחוק המעצרים קובע: "ניתן לנקוט אמצעים סבירים, לרבות שימוש בכוח, כנגד עצור, שקיים חשש כי הוא עומד להימלט או לגרום נזק לגוף או לרכוש, כדי למנוע את הבריחה או את הנזק כאמור, וכדי להשליט סדר במקום המעצר". סעיף 19 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט-1969 קובע: "מי שמוסמך לעצור אדם חב מעצר רשאי להשתמש בכל אמצעי סביר הדרוש לביצוע המעצר, אם האדם מתנגד למעצר או מנסה להתחמק ממנו". בע"פ 64/86 אשש נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (31.12.1986) עמד השופט י' מלץ על "גבולות הגזרה" של הסמכות הנתונה לשוטרים בהפעלת כוח:

שוטרי ישראל, מלאכתם קשה ואחראית, מלווה לא אחת סיכונים והתנכלויות, והינם ראויים לכל אהדה שיכולים בתי המשפט לתת להם. אך במה דברים? כל עוד הם זוכרים וערים לכך שהסמכות והמרות שהוענקו להם, רק לצרכי ביצוע התפקיד ניתנו ואסור שיעשה בהם שימוש לרעה. עליהם לשנן זאת לעצמם השכם והערב, דוקא משום שמלאכתם מחייבת לעתים קרובות נוקשות ואפילו שימוש בכח.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 32309-09-22 ורד נ' משטרת ישראל

המעבר מ"כח סביר" לאלימות מיותרת הוא מהיר ומפתה וחלילה להם לעבור את הגבול. עליהם לדעת ולהבין כי אם יעברו את הגבול ואם ישתמשו לרעה בסמכויות שנתנו להם, ובעיקר אם ינהגו באלימות מיותרת, לא יעניקו להם בתי המשפט אהדה, וימצו עמם את הדין ומן העבר השני, אזורח הבא במגע עם אנשי משטרה, אפילו הוא חשוד או עברין, זכאי לצפות ולהניח שאם יתנהג כהלכה לא יגעו בו לרעה.

בבג"ץ 7141/05 ויטקין נ' מפכ"ל המשטרה, פסקה 12 (27.2.2006) נקבע:

האיסור המוחלט על שימוש בכח ואלימות בידי שוטרים, תוך חריגה מגדר הנדרש באורח סביר להשגת תכלית שמירת הסדר ובטחון הציבור, אינו צריך הדגשה. הוא מהווה אבן-יסוד בשיטה החוקתית הנוגעת לפעילותם של גורמי אכיפת החוק במדינה. הוא מתחייב ממושגי-יסוד של מוסר ציבורי הנוהג בחברה הישראלית; הוא מהווה חוליה מרכזית במערכת המרכיבים הבונים את תשתית המשטר הדמוקרטי בישראל. המשטרה אמורה להגן על הסדר והבטחון הציבורי, ולהבטיח את שלומו של הפרט והכלל. היא לא נועדה להפיל את חיתתה על הסביבה, והיא מנועה מעשיית שימוש בכוחה שלא למטרה לשמה הוא הופקד בידיה. סטייה ממושכלות יסוד אלה, או אף קיומו של חשש לסטייה כזו, מחייב בחינה מעמיקה של ההשלכות המתחייבות מכך הן לגבי הפרט הנחשד או המואשם, הן לגבי המשטרה כזרוע מרכזית של השלטון, וכל אלה בהתייחסם לנורמות ואורחות פעולה הצריכים לאפיין את גופי השלטון בישראל.

29. רגע תחילת המעצר אינו מתועד בסרטונים שהוצגו, אך כאמור תחילתו בעת שהמצלמה של התובע ספגה מכה, נפלה והפסיקה לצלם. כלומר, תחילת האירוע בהפעלת כוח על התובע, ולא בניסיון מתון יותר לגרום לו להתפנות. מהסרטון שצילם חיים שוורצנברג עולה ששני שוטרים מרתקים את התובע לרצפה בכוח, וולוביץ מנחה אותם (פעמיים) לשים עליו אזיקים, ואומר לתובע שהוא עצור בגין הפרת הסדר והסתה. התובע אינו מתנגד. בסרטון שצילמה שירלי, המאוחר כרונולוגית, נראה התובע כשהוא מרותק לרצפה, ורגלו של אחד הבלשים מונחת על ראשו. הבלשים הרימו אותו כשהוא אזוק, משכו אותו בכוח, הוא אמר "אני בא אבל...", והם החלו מובילים אותו לעבר נקודת איסוף העצורים בבניין קריית הממשלה, כמה עשרות מטרים משם. בחלוף כ-50 שניות מאז שהחלה הובלתו (ההובלה החלה ב-0:30 בסרטון של שירלי), התובע החל לזעוק מכאב. הטעם לכך היה שהשוטרים משכו את ידיו לצדדים כשהוא אזוק באזיקי ציר שהגבילו את התנועה, והמשיכה הכאיבה לו, לטענתו מאוד. השוטרים לא הרפו מהאחיזה חרף זעקותיו. אחד מהם תפס באוזנו והכאיב לו בלא סיבה נראית לעין. אין ראיה שהתובע התנגד למעצר או לא שיתף פעולה. משיכת הידיים לא בוצעה בניסיון לרסן את התובע או למנוע את בריחתו, ולא הייתה דרושה. כך גם תפיסת האוזן. זעקותיו של התובע לא הובילו לשינוי בהתנהגות הבלשים, והם המשיכו למשוך את ידיו לצדדים.

30. בדוח הפעולה שמילא השוטר חדד נכתב שהתובע התנגד למעצר ולא שיתף פעולה עם השוטרים. דברים אלה, שכתב חדד עצמו לאחר שתפס אותם בחושיו, נהנים לכאורה מהכלל

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 32309-09-22 ורד נ' משטרת ישראל

הראייתי בדבר הקפאת הזכירה שבעבר. אלא שהם לא מתיישבים עם ראייה אחרת: הסרטון שהתובע צילם, ובמיוחד האופן שבו הוא הסתיים. נזכיר שהתובע גרס שהמעצר היה אלים מלכתחילה: המצלמה שלו ספגה מכה, נפלה ונשברה; הוא הורד לרצפה מיד ובלא שהתנגד, ברך הונחה על ראשו לצורך ריתוקו, והוא נאזק. גרסת התובע עדיפה עלי משום שהיא מתיישבת עם גרסתו בדבר נפילת המצלמה כתוצאה ממכה פיזית שספגה בעת המעצר. האופן שבו נפסק הצילום בסרטון, באבחה, תומך בגרסת התובע ומתיישב עמה.

31. דוח הפעולה אף לא מתאר כיצד התנגדות התובע למעצר באה לידי ביטוי בפועל. כשהתנגדות לעיכוב או למעצר היא עילת המעצר, יש מקום לפרט, ולו בקיצור נמרץ, כיצד התנגדות החשוד באה לידי ביטוי. דוח הפעולה לא כלל פירוט כזה, והטענה שהייתה התנגדות של התובע לפני שהופעל כוח אינה מתיישבת עם המכה שהמצלמה קיבלה ואופן סיום הסרטון שצילם התובע. התנהגות התובע לאחר איזוקו אינה מעידה על התנגדות.

32. תימוכין נוסף למסקנה שהתובע לא התנגד למעצר נמצא בכך שהנתבעת לא טענה זאת בסיכומיה. ההיפך הוא הנכון: נטען שנעשה שימוש בכוח סביר כדי שהתובע לא ימלט ושלא יתנגד למעצר (סעיף 8 לסיכומים); ושהשימוש בכוח נועד לייעל את אופן ביצוע המעצרים לנוכח חוסר בכוח אדם ואופייה האלים של ההפגנה (סעיפים 40-41 לסיכומים). טענות אלו, כפי שיפורט להלן, אינן יכולות להצדיק מעצר בנסיבות העניין, במיוחד בשים לב לקביעה שתבוא ולהלן, ולפיה סביר יותר שהתובע נעצר על סמך היכרות קודמת עמו ולא על סמך התנהגותו.

33. אף שאין מקום לבחון את החוקיות הכללית של השימוש באזיקי ציר, שאין חולק שמכאיבים יותר ומגבילים תנועה יותר בהשוואה לאזיקי שרשרת, יצוין המובן מאליו: ככל שהאמצעי מכאיב יותר, מגביל יותר ופוגעני יותר, כך יש לנהוג זהירות רבה יותר באופן השימוש בו, ולעשות כן כשאין בנמצא אמצעי מידתי אחר שפגיעתו פחותה ושמשגיג את אותה מטרה. הואיל ואיזוק באזיקי ציר מכאיב בעת משיכת ידיים והובלתו של עצור בדרך זו, יש לנהוג משנה זהירות בשאלה אם האיזוק אכן נחוץ ומתחייב, וככל שנמצא שיש צורך באיזוק – יש לנהוג בזהירות בעת הובלת העצור כדי שלא יכאב לו שלא לצורך, ולהסיר את האיזוק בהזדמנות הראשונה האפשרית. חובות אלו הופרו בעניינו של התובע. לא נעשה ניסיון להובילו בלא להכאיב לו, וכשהתובע זעק מכאב וביקש שלא ימשכו את ידיו, הבלשים לא הרפו. לא בוסס כאן צורך להוביל את התובע בדרך שהובל, תוך גרימת כאב.

34. התובע טוען שהוא נותר אזוק גם ברכב העצורים. גם טענתו זו לא נסתרה. לא הוברר על שום מה היה מקום לאזוק אותו שם. נזכיר בהקשר זה כי וולוביץ העיד שלא הוא הורה לאזוק את התובע, ושאזוקו נבע כנראה מהתנגדותו למעצר. בפועל רואים בסרטון שוולוביץ כן הורה לאזוק את התובע. חדד העיד שהאיזוק הוא חלק אינטגרלי מהמעצר עצמו, ושלאחר מכן, כשאין בו צורך, הוא נוהג להקל את הכאב. אין חולק שהכאב לא הוקל בעניינו, והתובע נותר אזוק פרק זמן ארוך

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 32309-09-22 ורד נ' משטרת ישראל

ללא טעם מניח את הדעת. בהיעדר מסוכנות או התנגדות למעצר, לא בוסס הצורך באיזוק כלל. איזוקו של התובע והותרתו אזוק באים בגדר שימוש בכוח בלתי סביר בנסיבות.

35. הנתבעת טוענת שהופעל כוח סביר כדי שהתובע "לא ימלט ויתנגד למעצר". בהיעדר ראיה שהתובע התנגד למעצר או ניסה להימלט, אין לקבל הפעלת כוח ומעצר כפעולת מנע בלבד (עניין בן גביר, בפסקה 60).

36. המסקנה העולה מן האמור היא שהנתבעת השתמשה בכוח בלתי סביר בעת ביצוע המעצר: הן בעת תחילת המעצר, כשהתובע נעצר "ישר" בלא ניסיון לעכבו, הן בעת הובלתו כשהיה אזוק, משיכת ידיו לצדדים, התפיסה באוזנו, והותרתו אזוק שלא לצורך זמן רב לאחר שהגיע לנקודת פינוי העצורים.

האם עלה בידי התובע להוכיח "מעצר בררני"?

37. המונח "אכיפה בררנית" (או "אכיפה סלקטיבית") מתייחס, במובן הרחב, להפרת החובה המוטלת על רשות מנהלית לנהוג בשוויון באכיפת הדין (ראו, באופן כללי, מיכל טמיר **אכיפה סלקטיבית** (2008)). בהקשר הפלילי הוא מתייחס להפרת חובת רשויות אכיפת החוק לאכוף את הדין הפלילי באופן שוויוני, ובניסוח אחר: לאכיפה מפלה. הפסיקה והספרות שדנו באכיפה בררנית מתייחסות בעיקר למצבים שבהם "הנוגע בדבר מפר את החוק, והרשות נוקטת נגדו צעדי אכיפה, אך הוא מעלה את הטענה כי אומנם הוא הפר את החוק, אך למרות זאת על הרשות להימנע מפעולות האכיפה נגדו משום שהיא איננה אוכפת את החוק על אחרים שהפרו גם הם את אותו חוק ושעניינם דומה לשלו" (יואב דותן **ביקורת שיפוטית על שיקול דעת מינהלי** כרך ב 700 (2023)). נקודת המוצא הנורמטיבית בעניין זה היא שרשויות אכיפת החוק אינן יכולות לאכוף את החוק בצורה שוויונית כלפי כל מי שנחשד בהפרתו. טעם מרכזי לכך הוא שאין להן תקציב וכוח אדם מספיקים לעשות כן. טעם אחר הוא שעליהן לקבוע סדרי עדיפויות לשם יצירת הרתעה יעילה. לכן תדיר ואף שגרתית שאכיפת החוק מבוצעת באופן חלקי בלבד – כלפי חלק מהחשודים בביצוע עברה ולא כלפי כולם. דוקטרינת האכיפה הבררנית מצריכה אפוא להבחין אימתי אכיפת הדין הפלילי כלפי אחד ולא כלפי אחר בנסיבות דומות היא הבחנה מותרת, שאין בה פגם במישור המנהלי, ואימתי היא הפליה פסולה המצדיקה להקנות סעד למי שנפגע ממנה.

38. בבג"ץ 6396/96 זקין נ' ראש-עיריית באר-שבע, פ"ד נג(3) 289 (1999) דן בית המשפט העליון לראשונה בדוקטרינת האכיפה הבררנית לעומקה. באותה פרשה פקחים מוניציפליים אכפו את הדין האוסר לתלות מודעות תעמולה ביחס למודעות של מועמד האופוזיציה, ולא אכפו אותו ביחס למודעות של ראש העיר המכהן. בית המשפט העליון (השופט י' זמיר) קבע:

"אכיפה בררנית היא אכיפה הפוגעת בשוויון במובן זה שהיא מבדילה לצורך אכיפה בין בני-אדם דומים או בין מצבים דומים לשם השגת

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 32309-09-22 ורד נ' משטרת ישראל

מטרה פסולה, או על יסוד שיקול זר או מתוך שרירות גרידא [...] אכיפה כזאת נוגדת באופן חריף את העיקרון של שוויון בפני החוק במובן[נו] הבסיסי [...] היא הרסנית לשלטון החוק; היא מקוממת מבחינת הצדק; היא מסכנת את מערכת המשפט. הסמכות להגיש אישום פלילי היא סמכות חשובה וקשה. היא יכולה לחרוץ גורל אדם. כך גם הסמכות לאכוף חוק בדרך אחרת, כגון הסמכות לעצור אדם או הסמכות להחרים רכוש. היא חייבת להיות מופעלת באופן ענייני, שוויוני וסביר" (שם, בעמ' 305).

39. בע"פ 4855/02 **מדינת ישראל נ' בורוביץ**, פ"ד נט(6) 776 (2005) הכיר בית המשפט העליון באפשרות להעלות טענה של אכיפה בררנית כהגנה במשפט פלילי. פסק הדין הציב רף גבוה לקבלת הטענה: נקבע בו כי המבחן שהותווה לצורך קבלת טענת "הגנה מן הצדק" – מבחן הפגיעה הממשית בתחושת הצדק וההגינות – מתקיים כאשר "הסיבה להפליה נעוצה בהתנהגות מכוונת וזדונית של הרשות". עוד נקבע כי אין לשלול את האפשרות, שהוגדרה "נדירה ביותר", שלפיה תתקבל טענה לאכיפה בררנית גם במקרים שבהם החלטת התביעה לא התבססה על מניע זדוני או על שיקולים פסולים (שם, בעמ' 814). אמת מידה זו רוככה עם השנים. ברע"פ 1611/16 **מדינת ישראל נ' ורדי** (31.10.2018) נקבע כי גם הפליה פסולה, ללא הוכחת כוונה וזדון, באה בגדר פגם בהעמדה לדין בהתאם להלכת **בורוביץ** (להתפתחות הדין ראו דפנה ברק-ארז "אכיפה בררנית והזכות לשוויון בהליך הפלילי" **ספר עדנה ארבל** 119, 124, 129-134 (דורית ביניש ואח' עורכים 2022)).

40. בע"פ 8551/11 **כהן סלכגי נ' מדינת ישראל** (12.8.2012) עמד בית המשפט העליון (השופטת ד' ברק ארז) על שלוש שאלות בתהליך הבחינה של טענת אכיפה בררנית:

"השאלה הראשונה היא מהי קבוצת השוויון שעמה נמנה מי שמעלה את טענת האכיפה הבררנית. [...] השאלה השנייה היא – באותם מקרים שבהם אכן הרשויות לא אוכפות או לא אוכפות באותה מידה כלפי כל מי שנמנה עם אותה קבוצת שוויון – כיצד יש לאבחן מצבים של אכיפה בררנית פסולה ממצבים רגילים ולגיטימיים של אכיפה חלקית מטעמים של מגבלת משאבים וסדרי עדיפויות. השאלה השלישית היא מהו הנטל הראייתי המוטל על מי שמעלה טענה של אכיפה בררנית – באופן כללי, ובמשפט פלילי בפרט" (שם, בפסקה 14).

במקרה שטענת האכיפה הבררנית מתקבלת, יש לבחון את הסעד שיקום לנאשם. לא כל אכיפה בררנית תוביל מנייה וביה לביטול כתב האישום (לדיון בקשת הסעדים ראו ברק-ארז, בעמ' 134-137).

41. ענייננו עוסק בשאלת אימתי ההחלטה לעצור אדם לוקה באכיפה בררנית. נקודת המוצא לדיון היא שהחלטה של שוטר לעצור אדם כפופה לעקרון השוויון, ועליה להיעשות משיקולים ענייניים וסבירים במכלול נסיבות העניין, ובהן שעבודת המשטרה נעשית לא אחת בתנאי לחץ ודחק ולא ב"תנאי מעבדה". עם זאת, בדומה לרציונל שחל בעניין הגשת כתב אישום – גם בהחלטה לעצור אדם פלוני שחשוד בביצוע עברה אין אפשרות לנהוג באופן זהה כלפי כלל החשודים. יש נסיבות

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 32309-09-22 ורד נ' משטרת ישראל

שבהן אי-אפשר וגם לא רצוי לעצור את כולם. נסיבות של הפרות סדר בעת הפגנה הן דוגמה מובהקת למצב כזה. לעתים די בעיכוב חשודים אחדים לצורך השגת התכלית של השבת הסדר הציבורי על כנו, ואם אין די בכך או אז יש מקום להפעיל את סמכות המעצר – אף זאת בשים לב למדיניות האכיפה הנוהגת בכל מקרה לפי מאפייניו. הרי תמיד צריך לבחור חשוד ראשון שיעוכב או שיעצר. ברי כי עצם הבחירה בפלוני שיעצר ראשון להבדיל מאלמוני אינה פגומה כשלעצמה.

42. אלא שגם בנסיבות של הפרות סדר בהפגנה, כשקמה עילה לעצור לפי מדיניות האכיפה הנוהגת, יש להבחין בין החלטה לעצור חשוד אחד ולא אחר שהיא בגדר הבחנה מותרת, לבין החלטה לעצור חשוד אחד ולא אחר שהיא בגדר הפליה פסולה. לעניין זה אפשר להסתייע בשאלות (או השלבים) שהציב בית המשפט העליון בעניין **כהן סלכגי**, בשינויים המחויבים: **בשלב ראשון** יש לבחון מי היא קבוצת השוויון שעמה נמנה החשוד הטוען למעצר בררני. עליו להראות שהוא נעצר ולא אחרים בנסיבות דומות. מקום שמדובר בהפרת סדר בהפגנה, ככלל אין פסול בהחלטה לעכב או לעצור אדם אחד ולא אחר אם הוכח שקמה עילת מעצר ביחס לרבים כמותו שהפרו את הסדר הציבורי, ואין מנוס מלעכב או לעצור רק חלק מהם. עם זאת, תנאי-בלעדי-אין לביסוס טענת אכיפה בררנית היא להצביע על קבוצת השוויון, קרי: להראות שהיו מקרים אחרים בעלי נסיבות דומות שבהם לא בוצעו מעצרים של מי שנחשד בעבירות דומות לזה הטוען לאכיפה בררנית. אכן, "אין להעלות טענה בדבר אכיפה בררנית בעלמא, אלא יש להניח לה תשתית הולמת בראיות" (ברק-ארז, בעמ' 137, עניין **זקין**, בעמ' 307; עניין **כהן סלכגי**, בפסקות 20-22. בשאלה כיצד אפשר להוכיח את קבוצת השוויון בהקשר הפלילי ראו ברק-ארז, בעמ' 137-144; יצחק עמית **חסינות ואינטרסים מוגנים: הליכי גילוי ועיון במשפט האזרחי והפלילי** 321-332 (2021)).

43. משהונחה תשתית מספקת ביחס לקבוצת השוויון, יש לעבור לשאלה **השנייה**: כיצד יש להבחין בין אכיפה חלקית מותרת לבין אכיפה בררנית פסולה. המערך הנסיבתי שעל הטוען למעצר בררני להוכיח נע על גבי מנעד: ככל שעלה בידו להוכיח שהמעצר היה פרטני ומכוון אליו בשל מיהותו ולא בשל מעשיו במקרה הקונקרטי – כך תיטה הכף לקבוע שמדובר במעצר בררני פסול. לעניין זה יש להציג ראיות המוכיחות בחירה ספציפית באדם הטוען לאכיפה בררנית, לרבות מניע לעצור דווקא אותו ולא אחרים, להבדיל מהחלטה הנשענת על התנהגותו במקרה הקונקרטי. אין להוציא מכלל אפשרות שגם ראיות נסיבתיות יבססו אכיפה בררנית במקרה המתאים. נסיבות רלוונטיות נוספות אינן קשורות לבחירה לעצור דווקא את הטוען למעצר בררני, אך עשויות לתמוך בטענה בכל זאת. כך, ככל שנסיבות העניין מטות את הכף לקבוע שלא הייתה עילת מעצר מלכתחילה; ככל שהחלטה לעצור הייתה בלתי מידתית, קרי: כשהיה צריך להסתפק בעיכוב ולא נעשה כן; ככל שהמעצר בוצע תוך שימוש בכוח בלתי סביר; וככל שמידת הכוח שהופעלה הייתה רבה יותר – כך תיטה הכף לקבוע שמדובר במעצר בררני. מנגד, ככל שמדובר במעצר של אחד ולא אחר, בלא להצביע על החלטה או כוונה לעצור דווקא אותו – כך תיטה הכף לקבוע שמדובר במעצר שאינו לוקה באכיפה בררנית. ממילא ככל שיוכח שהייתה בנמצא עילת מעצר והמעצר בוצע תוך שימוש בכוח סביר – גם במקרה שלא נעצרו אחרים בנסיבות דומות – כך תיטה הכף לקבוע שמדובר במעצר שהוא בגדר הבחנה מותרת (וכדין כשלעצמו). **השאלה השלישית** נוגעת לנטל הראייתי שעל הטוען לעמוד בו

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 32309-09-22 ורד נ' משטרת ישראל

לשם הוכחת המעצר הבררני. כשעסקינן בהליך אזרחי, נטל הראיה המוטל על התובע הוא הטיית מאזן ההסתברויות. עם זאת, מקום שמבוקש להוכיח זדון וכוונה הנטל גבוה קמעה, "כפי רצינות העניין" (השוו לע"א 3546/10 מישאלי נ' קליין, פסקות 14-15 (18.4.2012)). **השלב הרביעי** נוגע לשאלת האחריות ולסעד שיש לפסוק. משעסקינן בהליך אזרחי, יש לקבוע אם המעצר הבררני מקיים את יסודות עוולת הרשלנות ומקים זכאות לפיצוי, ואם כן – מה סכומו. לעניין זה יש להיזקק לשיקולים לפסיקת פיצוי בגין מעצר לא חוקי רשלני (שיידונו להלן), תוך הקניית משקל לכך שמדובר במעצר בררני המשווה לו חומרה רבה יותר ומצדיק להעלות את רף הפיצוי בנסיבות המתאימות.

44. מן הכלל אל הפרט: אין חולק שוולוביץ הנחה את הבלשים לעצור את התובע. התובע טוען שהיה זה לוי שהורה לוולוביץ לעצור אותו כמעשה נקמני וללא עילת מעצר, ואילו לוי וולוביץ טוענים שניהם שהיה זה וולוביץ בלבד, ושעשה כן לנוכח התנהגות התובע, ולא משום שהכיר אותו. אף שלגרסת התובע בעניינו של לוי נמצא תימוכין ראייתיים – הן בסרטון הערוך, הן מהתצלום נספח 6 למוצגי התביעה – איני רואה צורך לקבוע מסמרות בשאלה זו. זאת משום שבין כך ובין אחרת, מעצרו של התובע היה בלתי חוקי ובלתי סביר במישור הנזיקי, ודי בכך כדי לקבל את תביעתו. התובע לא תבע מי מהקצינים באופן אישי.

45. עם זאת, הגרסה המסתברת היא שהתובע לא נעצר על סמך התנהגותו-שלו באירוע (כאמור: עמד על אי-התנועה וצילם את המתרחש באופן שאינו מגבש מסוכנות), אלא על סמך היכרות קודמת של הקצינים אותו על רקע פעילותו ארוכת השנים כמחאה וביקורת כלפי משטרת ישראל – תהא זו היכרות של לוי או של וולוביץ. אין חולק שלצד התובע עמדו על אי-התנועה אנשים נוספים, חלקם צלמים שצילמו. הדבר עולה מהסרטונים השונים שהוצגו. מבין אלה שעמדו על אי-התנועה התובע נעצר על ידי בלשים, שהיו בלבוש אזרחי, וזאת על סמך הוראה קונקרטי שוולוביץ נתן להם. נזכיר שוולוביץ העיד שתפקידו בשטח, כקצין אמ"ן, היה להציף את החשודים הפוטנציאליים בהפרות סדר, והתובע היה מוכר לו (וללוי) כמי שמבקר את פעולותיה ומוחה עליהן. המסקנה ההגיונית והמסתברת מהשתלשלות האירועים, בעיקר מזו המתועדת בסרטונים שצילם התובע (ובאופן קונקרטי מהסרטון הערוך), היא שהוחלט לעצור את התובע על סמך היכרות קודמת עמו, ולא על סמך התנהגותו במקרה הקונקרטי, שלא הייתה ברף גבוה של הפרעה (ככל שאכן הפריעה), ולא שיקפה כשלעצמה סיכון לאדם או לציבור. העובדה שנאמר לתובע שהוא נחשד בהסתה, בלא שהוצגה כל ראיה לביסוס חשד זה, תומכת בכך אף היא.

46. מעצר המבוסס על מיהותו של אדם ולא על התנהגותו במקרה הקונקרטי הוא מעצר פרטני, ובנסיבות העניין הוא היה שלא כדין מהטעם שלא הייתה מסוכנות, משום שלא נעשה ניסיון לעכב את התובע ולהרחיקו מהמקום ללא שימוש בכוח, ומשום שנעשה שימוש בכוח בלתי סביר בתחילת המעצר ולאורך כל האירוע. נסיבות אלו כולן תומכות במסקנה שהיה זה מעצר פרסונלי.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 32309-09-22 ורד נ' משטרת ישראל

47. בצד האמור, אין בידי לקבוע כי עלה בידי התובע להוכיח שמדובר במעצר העולה כדי אכיפה בררנית במישור העיוני-דוקטרינרי. הטעם לכך הוא שלא עלה בידי להניח תשתית עובדתית בעניין קבוצת השוויון. התובע לא הראה מי היו האחרים שנעצרו באותו אירוע, ולא עלה בידו לבסס תשתית עובדתית המצביעה על הפליה. לשון אחר: לא עלה בידי התובע לעבור את שלב הבחינה הראשון שנקבע בעניין **כהן סלנגי**. התובע טען שלא נעצרו צלמים אחרים או אנשים שעמדו על אי התנועה, אך לא הוכיח זאת, ונטל ההוכחה ביחס לטענה זו מוטל עליו. עם זאת, אין בכך כדי לגרוע מהממצא העובדתי שלפיו הגרסה ההגיונית היא שהתובע נעצר באופן פרטני על בסיס היכרות קודמת עמו, ולא מפאת התנהגותו במקרה הקונקרטי. אומנם התובע עמד על אי התנועה, לא נענה לכריזה מיד ולא התפנה. ברם, בשים לב למתועד בסרטונים ולמה שעשו אחרים, לא הגיוני ולא סביר שהמשטרה החליטה לעצור דווקא אותו ובדרך שבה הוא נעצר כשזו הייתה התנהגותו בפועל. המסקנה המסתברת היא שהחלטה לעצרו לא נסמכה על שיקולים ענייניים ולא הייתה סבירה.

האם מעצרו של התובע מבסס עוולה בנוזיקין?

48. הבסיס העיוני להטלת אחריות בנוזיקין בגין מעצר לא חוקי נטוע בעולת הרשלנות. בהקשר זה נפסק: "הפעלה לא ראויה של סמכויות מעצר, ולא כל שכן החלטה על מעצר ללא עילה, עשויות להניח בסיס לאחריות בנוזיקין. הביסוס הפורמאלי לאחריות זו נמצא בפקודת הנוזיקין, וליתר דיוק בעולת הרשלנות, אך מן הבחינה העקרונית, אין ספק שהיא שואבת מן ההגנה החוקתית על הזכות לחרות" (ע"א 6572/14 פלוני נ' משטרת ישראל, פסקה 17 (14.1.2015)). ראו גם ע"א (מחוזי ת"א) 44886-04-15 **כהן נ' מדינת ישראל**, פסקות 21-10 (18.4.2016)). עם זאת, לא כל מעצר לא חוקי יוביל בהכרח לחיוב המדינה בנוזיקין. לא כל התנהגות בלתי סבירה במישור המנהלי היא התנהגות בלתי סבירה במישור הנוזיקי (רע"א 2063/16 **גליק נ' משטרת ישראל**, פסקה כ"ח לחוות דעתו של השופט א' רובינשטיין, פסקות 20-33 לחוות דעתו של השופט י' עמית (19.1.2017)). אכן, "אין בעיכוב שווא או במעצר שווא כשלעצמם כדי ללמד על הפרת חובת הזהירות על-ידי המשטרה באופן שמקים חבות בנוזיקין. השאלה שאותה יש לבחון היא אם התנהלות המשטרה במקרה הנדון חרגה ממתחם הסבירות באופן שמצדיק להטיל עליה אחריות בנוזיקין" (עניין **בן גביר**, בפסקה 59). ראו גם ת"א (שלום ב"ש) 61090-03-14 **אברמוב נ' מדינת ישראל**, פסקות 61-70 (21.11.2019)). בהקשר זה נפסק כי יש לבחון את סבירות פעולות המשטרה לפי התנאים שבהם היא פועלת – תדיר שאלו תנאי לחץ ודחק תוך סיכון לשלמות גוף השוטרים ובמטרה להגן על שלום הציבור – ולא ב"תנאי מעבדה סטריליים". בע"א 5604/94 **חמד נ' מדינת ישראל**, פ"ד נח(2) 498, 508 (2004) נקבע בהקשר זה:

אכן, כאשר שוטרים או חיילים פועלים בתנאי לחץ וחירום שלא הם גרמו, המונעים מהם שקילה ובחינה רגילות של החלופות, והמחייבים החלטה מהירה שלא ניתן להתכונן אליה מראש, יש לבחון את סבירות פעולתם במסגרת תנאים מיוחדים אלה. אין לנתק את ההתנהגות מהתנאים שסבבו אותה. אין להעתיק את ההתנהגות ל"תנאי מעבדה" [...] כן יש להתחשב בטעויות בשיקול-דעת שאינן מגיעות כדי התרשלנות.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 32309-09-22 ורד נ' משטרת ישראל

ובע"א 1678/01 מדינת ישראל נ' וייס, פ"ד נח(5) 167, 181 (2004) נקבע:

המשטרה היא גוף ביצועי שמלאכתו רבה ומשאביו מוגבלים, וממילא עליו לקבוע, לעתים במצבי דחק קשים, סדרי עדיפויות וקדימויות בביצוע משימותיו. בהחלטות אלה נתון למשטרה מיתחם רחב של שיקול-דעת, אך מיתחם זה אינו בלתי מוגבל. המשטרה אמונה על שמירת ביטחונם הגופני והרכושי של תושבי המדינה. עליה לאכוף את שלטון החוק. המשטרה אינה זכאית לחסינות בגין נזקים שגורמים פעולות או מחדלים רשלניים שלה.

מנגד, נפסק כי "עם כל ההבנה שיש לבתי-המשפט לקשיים בהם נתקלים אנשי המשטרה במילוי תפקידם הקשה, הרי כשמדובר בזכות יסוד זו של שמירת חופש הפרט, אין מנוס מן הדרישה כי יקפידו על כל תג ותג מדרישות החוק גם בנסיבות הקשות בהן הם נתקלים" (המ' 44/72 שמש' נ' מדינת ישראל, פ"ד כו(1) 654, 661 (1972)).

49. מן הכלל אל הפרט: מעצרו של התובע בא בגדר התרשלות – קרי: חריגה מסטנדרט זהירות סביר שהמשטרה מחויבת בו – משום צבר הנסיבות העובדתיות שהוכחו: ראשית, התובע נעצר בלא שהתקיים בהתנהגותו יסוד המסוכנות וללא יסוד זה, לא קמה עילת מעצר; שנית, מעצרו של התובע היה בלתי מידתי משום שלא שנעשה ניסיון לעכבו קודם למעצרו ולפני שנעשה שימוש בכוח; שלישית, מעצרו של התובע נעשה תוך שימוש בכוח בלתי סביר – השימוש בכוח שהוביל למכה למצלמה ולנפילתה, הורדתו של התובע לרצפה, ריתוקו באמצעות הנחת ברכ על ראשו, איזוקו, הובלתו בכוח תוך משיכת ידיו לצדדים באופן שהכאיב לו והתעלמות מזעקות כאבו, משיכת אוזנו, והותרתו אזוק בנקודת איסוף העצורים וברכב העצורים משך פרק זמן ארוך שלא לצורך; רביעית, הגרסה המסתברת היא שהתובע נעצר עקב היכרות קציני המשטרה הבכירים במקום אותו על רקע פעילות הביקורת והמחאה נגד המשטרה, ולא כתוצאה מהתנהגותו במקרה הקונקרטי. מעצרו מסיבה זו נסמך על שיקולים לא ענייניים ולקה בחוסר סבירות. מצבור נסיבות מוליך למסקנה שהיה זה מעצר רשלני, אם לא למעלה מכך, המקים אחריות בנזיקין.

50. נכון אומנם שהמעצר בוצע בעת שכוחות משטרה גדולים מנסים למנוע הפרעה לסדר הציבורי בדמות חסימת ציר תנועה מרכזי, בהפגנה שהייתה אלימה, ובתוך כך שוטריה נאלצו להשתמש בכוח סביר וחשפו עצמם לסיכון. אין להקל ראש במצבי דחק ששוטרים נמצאים בהם בנסיבות כאלו, ואין מקום לבחון את התנהגותם כ"חוכמה שבדיעבד". אף נכון הדבר שהתובע לא נשמע מיד לכריזה לעבור לצד השני של הכביש. ברם, המקרה דגן מתייחד בכך שהתובע לא נעצר משום שחסם את התנועה, שהפריע פיזית או שביצע פעולה בעלת גוון אלים, מתריס או מפריע דוגמת אחרים שהשתתפו בהפגנה ומתועדים בסרטונים. התובע נעצר בעת שצילם, בלא שנסקפת ממנו סכנה ממשית, ובלא שנעשה ניסיון לעכבו ולגרום לו להתפנות ללא שימוש בכוח בלתי סביר. המשטרה לא פעלה בעניינו של התובע באותו מדרג מידתי שליו וולווביץ העידו עליהם: החל בכריזה (שבוצעה), המשך בעיכוב, ורק אז מעצר כמוצא אחרון. המשטרה עצרה את התובע – ישר ומיד – כשמי מהקצינים הבחין בו ונתן הוראה. היה זה מעצר כוחני ומשפיל, תוך שימוש בכוח יתר על

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 32309-09-22 ורד נ' משטרת ישראל

המידה. התנהגות זו של המשטרה חורגת מסטנדרט זהירות סביר. היא גרמה לתובע לנזק ולכן הוא זכאי לפיצוי. בכך מתקיימים יסודותיה של עוולת הרשלנות.

51. אתייחס כעת לטענות נוספות שהעלו הצדדים במישור המשפטי. הנתבעת טוענת, כטענה חלופית, שאם יימצא שהתובע נעצר על סמך היכרות עמו – משום שהוא מוכר למשטרה מפעילות קודמת בהפגנות – אין פסול בכך שהוא זוכה לפיקוח צמוד של המשטרה (סעיף 39 לסיכומים). דין הטענה להידחות. ראשית, הנתבעת אינה רשאית להעלותה בהיותה טענה עובדתית נוגדת לקו ההגנה העיקרי שלה (תקנה 27 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018). שנית ועיקר: עצם התמקדות באדם המוכר למשטרה יכולה להיות לגיטימית, בתנאים המתאימים, אם הוכח שלאותו אדם יש רקע התנהגותי רלוונטי לאירוע שבגיניו יש מקום להקדיש לו תשומת לב מיוחדת או שיש לגביו מידע מודיעיני קונקרטי. הנתבעת לא טענה שלתובע יש רקע רלוונטי או שהיה בעניינו מידע מודיעיני, וממילא לא הוכיחה זאת. העובדה שהתובע הגיש תביעות רבות נגד המשטרה אינה מעידה כשלעצמה דבר, לחיוב או לשלילה, מעבר לכך שהתובע מרבה להתדיין נגדה. הנתבעת לא טענה ולא הוכיחה שהתובע נהג שלא כדין באותן תביעות או במקרים אחרים, ושהייתה הצדקה לבחון את התנהגותו בזכוכית מגדלת כמי שצפוי להפר את הסדר.

52. אף בהנחה, לצורך הדיון, שהיה מידע מודיעיני כזה (ולא נטען זאת), המידע יכול להצדיק תשומת לב מיוחדת למקרה שהתובע יפר את הסדר, אך אינו מקים הצדקה לעצרו בלא קיומה של עילת מעצר, וכשאפשר להסתפק באמצעי מידתי של ניסיון לעכבו ללא שימוש בכוח. אכיפה פרטנית הנסמכת על זהותו של אדם אכן עלולה להרתיעו מלמחות נגד המשטרה, והרי זו טענת התובע: הוחלט לעצרו מעצר אליס כדי להניאו מלהפגין, למחות ולתעד את פעולותיה. המעצר אכן היה כוחני ולא מידתי. לבסוף, אך לא בשולי החשיבות: הפעלת כוח בלתי סביר בעת ביצוע המעצר משווה לו חומרה על רקע הקביעה שהיה זה מעצר סלקטיבי ואישי, המבוסס על היכרות קודמת עם התובע כמי שנוהג למחות נגד המשטרה ולתעד את פעולותיה, ולא על בסיס התנהגותו בהפגנה דנא.

53. צודקת הנתבעת בכך שאין במעצרו של אדם פלוני המוכר למשטרה, בתור שכזה, כדי לקבוע שהיה כאן מעצר פרטני המבוסס על היכרות קודמת שאינו כדין. עם זאת, מקום שהוכח שאדם פלוני נעצר מהטעם שהוא מוכר למשטרה על רקע פעילות מחאה נגדה, ולא עקב התנהגותו במקרה הקונקרטי – הדבר תומך בטענה שמדובר במעצר פרטני פסול. הוסיפו לכך שעסקינן במעצר ללא מסוכנות, בלתי מידתי, שהופעל במסגרתו כוח בלתי סביר – והרי לנו מעצר העולה כדי רשלנות.

54. אין לקבל את טענת הנתבעת כי מאחר שההפגנה הייתה אלימה במיוחד, ומאחר שמשאבי כוח האדם מוגבלים, היה על המעצר להיות מהיר ואפקטיבי, ושימוש בכוח סייע לכך. אומנם פעולות המשטרה לא נבחנות בצורה סטרילית, בין היתר על רקע ההבנה שלעתים עליה לבצע פעולות מרובות במצבי דחק מסוכנים, בזמן קצר ובכוח אדם מוגבל, כדי למלא בהצלחה את משימתה לשמור על שלום הציבור בלא לסכן יתר על המידה את שלמות גופם של השוטרים. ברם אין בכוחה

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 22-09-32309-09 ורד נ' משטרת ישראל

של אמת מידה זו כדי להצדיק הפעלה של כוח בלתי סביר מקום שהשימוש בו אינו דרוש, ושניתן להימנע ממנו באמצעים אחרים. סבירות השימוש בכוח נבחנת בכל מקרה ומקרה לפי מכלול נסיבותיו. בענייננו לא הוכחה מסוכנות, לא הוכח ניסיון לעכב, ולא הוכחה התנגדות למעצר. התובע נעצר על ידי שלושה בלשים בו זמנית מעצר כוחני, ואני מוצא שהשימוש בכוח שהופעל עליו היה רב יתר על המידה שלא לצורך באופן שעולה כדי התרשלות.

הפיצוי

55. התובע טוען שהוא זכאי לפיצוי בגין תקיפתו, השפלתו בציבור, כליאתו בניידת סגורה כשהוא אזוק וכאוב, בגין המעצר עצמו ששלל את חירותו למשך למעלה מחמש שעות; פגיעה בחופש העיסוק, בפרטיות (בגין החיפוש במצלמה), ונזק שנגרם למצלמתו.

56. ברע"א 4672/14 גליק נ' מדינת ישראל (6.1.2015) נדונו השיקולים לפסיקת פיצוי בגין עיכוב ומעצר שלא כדין. בפסקה י"א לפסק הדין של השופט (כתוארו אז) א' רובינשטיין נקבע:

כאשר נאסר, נעצר או מעוכב פלוני, שלא כדין, על-ידי כוחות הביטחון, ייתכן שיהיה זכאי לפיצויים בשל כך במסגרת תביעה נזיקית [...] גובה הפיצויים נגזר ממידת הרשלנות בה לקתה פעולת הגורמים המעכבים מחד גיסא, ומן הנזק שנגרם לפלוני מאידך גיסא, ובאומדן הנזק יש להביא בחשבון את אופיה של שלילת החירות – האם עיכוב בתחנת המשטרה או כליאה מאחורי סורג ובריח; את האופן בו התבצע העיכוב או המעצר – למשל, האם נעשה במקום הומה תוך פגיעה בשמו הטוב של האדם, או שמא הרחק מעיני הציבור; וכמובן את ארכה של שלילת החירות [...]. סקירת פסקי הדין השונים בנושא מעלה כי הסכומים הנפסקים במקרים מעין אלה שונים מאוד ממקרה אחד למשנהו, והכל בהתאם לפרמטרים השונים הנבחנים בכל אירוע לגופו, ועל כך בהמשך.

57. הפסיקה בעניין פיצוי בגין מעצר שלא כדין היא קזואיסטית ונסיבתית באופייה. כך למשל, בעניין גליק שממנו ציטטתי לעיל נפסקו סך של 2,500 ש"ח ו-5,000 ש"ח בהתאמה בגין שני אירועי עיכוב בלתי חוקיים ולא אלימים בני מספר שעות כל אחד. בע"א (מחוזי ב"ש) 59390-06-20 רבינוביץ נ' מדינת ישראל (31.12.2020) התקבל ערעור על פסק דין של בית משפט השלום, ובית המשפט המחוזי חייב את משטרה לפצות את המערער, עורך דין, בגין עיכובו על ידי קצין משטרה למחצית השעה שלא כדין בגין חשד לעברה של העלבת עובד ציבור. נפסקו 7,500 ש"ח כפיצוי ו-25,000 ש"ח הוצאות משפט בשתי הערכאות. בת"א (שלום ת"א) 46575/01 עפרה נ' מדינת ישראל (13.1.2003) נעצרה התובעת למשך 24 שעות בגין תלונה נגדה על הטרדות. בית משפט של מעצר קבע כי ספק אם היה מקום להותירה ללילה במעצר. בית המשפט שדן בתביעת הפיצויים פסק לזכותה 10,000 ש"ח. בת"א (שלום חד') 22232-12-19 אוסיפוב נ' מדינת ישראל (15.8.2022) נדון עניינה של אישה שנעצרה למספר שעות בטענה כי ביצעה מספר התפרצויות. בית המשפט קבע כי היה זה מעצר שווא ופסק לה פיצוי בסך 30,000 ש"ח עקב הנסיבות החריגות של המעצר: לעיני בנה הקטין, ללא מבוגר אחר שישגיח עליו. היא הובלה בניידת כשהיא אזוקה וחוותה שני חיפושים על גופה. בת"ק

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 32309-09-22 ורד נ' משטרת ישראל

(תביעות קטנות ת"א) 9666-06-21 ורד נ' משטרת ישראל (5.7.2022) נדון עניינו של התובע דן שנעצר ל-12 שעות במהלך אירוע מחאה בגין "אי הזדהות בפני שוטר". בית המשפט פסק כי אפשר היה לעכב את התובע, מה גם שמעשיו לא גילו עילת מעצר. נפסק לו פיצוי בסך של 11,000 ש"ח. בתא"ם (שלום חי) 947-12-19 שרף נ' גאנס (8.11.2021) נקבע כי התובע נעצר מעצר שווא, ללא כל יסוד בדין, ונאזק במקום ציבורי שלא כדין. מעצרו נמשך לילה והוא שוחרר למעצר בית בן יומיים. נפסק לו פיצוי בסך של 15,000 ש"ח. בת"א (שלום ב"י) 16933-11-17 סימון נ' משטרת פתח תקווה (27.10.2020) התובע עוכב לתחנה לאחר שביצע "מחאת יחיד", שם נעצר ללילה בחשד להפרעה לשוטר בעת מילוי תפקידו ומטרד לציבור. נקבע כי היה זה מעצר שווא, ונפסק לזכותו פיצוי בגובה 30,000 ש"ח. העיכוב והמעצר לא לוו באלימות. בעניין בן גביר שאוזכר לעיל נפסקו 12,000 ש"ח בגין "מעצר מנע" לא חוקי של יממה כשהיה בדרך להפגנה. בת"ק (תביעות קטנות פ"ת) 45064-09-18 ורד נ' משטרת ישראל (30.6.2019) נפסק לזכות התובע דן פיצוי בסך של 3,000 ש"ח בגין מעצר ואיזוק לא חוקיים בהפגנה לפרק זמן של 27 דקות. כלומר, המקרה דן הוא הפעם השלישית שהמשטרה עוצרת את התובע מעצר לא חוקי ושנפסק בגינו פיצוי.

58. מן הכלל אל הפרט: התובע לא הוכיח את הנזק שנגרם למצלמה או את עלות התיקון. לא נטען כי המעצר הותיר בו נכות. יש מקום אם כן לפסוק לזכותו פיצוי בגין נזק לא ממוני. המעצר גרם לתובע נזק לא ממוני ברף הגבוה ונסיבותיו חמורות למדי. התובע עסק בתיעוד וצילום של פעילות משטרתית בהפגנה נגד אלימות משטרתית. לטענתו (שאיני מביע בה עמדה), המשטרה הפעילה אלימות קשה לפיזור המפגינים. התובע אומנם לא שעה לכריזת המשטרה לעבור לצד השני של הכביש והמשיך לצלם (יחד עם אחרים), אך המשטרה החליטה לעצור אותו זמן קצר לאחר הכריזה, על אף שהתנהגותו לא שיקפה סיכון לסדר הציבורי או לאדם, בלא ניסיון לעכב אותו או לגרום לו להתפנות ללא שימוש בכוח. תחת זאת הוא הופל לרצפה, רותק באמצעות הנחת ברך על ראשו, ונאזק באזיקי ציר במקום ציבורי שלא לצורך. הוא הורם והובל אגב משיכת ידיו לצדדים כשהוא זועק מכאב, אחיזה מכאיבה באוזנו, והותרתו אזוק למשך שעותיים בקירוב. כל זאת נעשה נגד עיניהם של מכריזי שהפגינו עמו ותיעדו את המעצר. אומנם המעצר נעשה בזירת הפגנה אלימה, אך אין בכך כדי להצדיק מעצר נעדר עילה הכולל שימוש בכוח בלתי סביר. המעצר פגע בחירותו של התובע, בחופש הביטוי שלו ובחופש התנועה. התובע לא התנגד למעצר, ומפעולותיו לא נשקף סיכון לשוטרים שעצרו אותו. המעצר היה כוחני ומשפיל. לבסוף, עלה בידי התובע להוכיח שהוא נעצר על סמך היכרות קודמת עמו עקב פעילות מחאתית נגד המשטרה, ובהוראת מי מהקצינים הבכירים שנכחו במקום. היה זה מעצר המבוסס על מיהות התובע ולא על התנהגותו במקרה הקונקרטי, ולא נסמך על שיקולים ענייניים. ממצא אחרון זה זוכה למשקל בעת פסיקת הפיצוי כנסיבה לחומרה. נזכיר כי שתי תביעות קודמות של התובע נגד המשטרה שעילתן מעצר בלתי חוקי – התקבלו.

59. על יסוד מכלול שיקולים אלה, יש להעמיד את סכום הפיצוי על הרף הגבוה בהשוואה למקרי מעצר שווא אחרים, והחלטתי להעמידו על סך של 50,000 ש"ח. לא נעלם ממני שבסיכומים פיצל את התובע את סכומי הפיצוי לעילות או ראשי נזק שונים. ברם הואיל ומדובר באירוע מתמשך, ראיתי לפסוק פיצוי בגין האירוע כולו, בלא להפרידו לחלקים.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 32309-09-22 ורד נ' משטרת ישראל

הגנת אשם תורם

60. הנתבעת טוענת שיש לייחס לתובע אשם תורם משום שהשתתף בהפגנה אלימה, ולא קיים את הוראות השוטרים בכריזה לעבור לצד השני של הכביש. אין בידי לקבל את הטענה. נכון הדבר כי מקום שנשמעה כריזה היה על התובע להישמע להוראות. ברם איני סבור שהפרת ההוראה, כשלעצמה, הקימה עילת מעצר בנסיבות, ואיני סבור שהתובע היה נעצר כלל (להבדיל, אולי, ממעוכב) אלמלא הוא היה מוכר למשטרה. עצם אי הפינוי של אי התנועה כדי לצלם, בלא שנעשתה אליו פניה לפני שהוחל בשימוש בכוח, אינו מגבש אשם תורם מצדו של התובע לנוכח נסיבות מעצרו כמכלול. הטענה נדחית אפוא.

פגיעה בפרטיות

61. התובע טען שהחיפוש שבוצע במצלמתו נעשה בלא תשתית עובדתית כלשהי לחשד בעבירות שבגינן התבקש וניתן צו: השתתפות בהתפרעות לאחר הוראה חוקית להתפזר, תקיפת שוטר בעת מילוי תפקידו, הפרעת שוטר בעת מילוי תפקידו, העלבת עובד ציבור (נספח 18 למוצגי ההגנה). הנתבעת טענה בכתב ההגנה ובסיכומיה שצו החיפוש ניתן על יסוד צו שיפוטי, ולכן נעשה כדין. סעיף 19(א) לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 קובע כי "לא יישא אדם באחריות לפי חוק זה על מעשה שהוסמד לעשותו על פי דין". משעה שהחיפוש נעשה כדין, טוענת הנתבעת, אין לתובע עילה בגין הפרת הזכות לפרטיות.

62. טענה זו של הנתבעת מעוררת שאלה, שכן ספק אם סעיף 19(א) לחוק הגנת הפרטיות נועד להעניק למשטרה חסינות מפני תביעה על פגיעה בפרטיות שבוצעה מקום שהבסיס העובדתי שעליו נשען הצו השיפוטי שניתן היה חסר, קל וחומר במקרה של הטעיה (ואיני קובע שהתקיימה כזו בענייננו). אף על פי כן לא מצאתי להכריע בטענת התובע לפגיעה בפרטיות כעילת תביעה עצמאית. הטעם לכך הוא שהתובע לא פירט באופן קונקרטי את היקף הפגיעה בפרטיותו. הוא לא טען מה היה מצולם במצלמה, ולא הרחיב כלל בעניין זה. על כן, הסכום שהיה נפסק לזכותו בגין פגיעה זו (אף שבית המשפט רשאי לפסוק פיצוי ללא הוכחת נזק), בהנחה, לצורך הדיון, שהטענה הייתה מתקבלת, אינו גבוה וחופף במידת מה לסכום שנפסק לו בגין התנהלות המשטרה בפרשה כולה (השוו לרע"א 5255/11 עיריית הרצליה נ' כרם, פסקה 28 (11.6.2013)). למקרה נוסף שבו לא נדרשה הבחנה לנוכח גובה הפיצוי שנפסק כמכלול ראו ע"א 8954/11 פלוני נ' פלונית, פ"ד סו(3) 691 (2014)). שיקול נוסף, משני, לתוצאה זו הוא שמדובר בתקיפה עקיפה של צו שיפוטי, והצדדים לא טענו ולא הניחו לפני תשתית משפטית מספקת לדון בכך.

טענות נוספות

63. אשר לטענה בדבר חוקיות השימוש באזיקי ציר, הרי שמדובר בטענה כללית שאין מקומה להתברר בהליך זה בתקיפה עקיפה, וממילא לא הונחה תשתית עובדתית מספקת לדון ולהכריע בה. לא מצאתי ממש בטענות נוספות שהעלה התובע, ושלא מצאתי מקום לדון בהן באופן פרטני.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 32309-09-22 ורד נ' משטרת ישראל

סוף דבר

64. מכל המקובץ לעיל, התביעה מתקבלת בחלקה.

הנתבעת תפצה את התובע בסך של 50,000 ש"ח. כמו כן תישא בשכר טרחת בא כוחו בסך של 10,000 ש"ח בצירוף מע"מ, וכן באגרת התביעה. הסכומים ישולמו תוך 30 יום שאם לא כן יישאו ריבית פיגורים כדין.

אפשר להגיש ערעור לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו תוך 60 יום ממועד המצאת פסק הדין.

המזכירות תמציא את פסק הדין לצדדים.

ניתן היום, ח' באב התשפ"ד, 12 באוגוסט 2024, בהעדר הצדדים.

טל חבקין, שופט, סגן הנשיאה

